

บทที่ 4

ผลการศึกษาวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่อง ศักยภาพขององค์กรชุมชนในการพึ่งตนเองทางสาธารณสุขมูลฐานที่ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาจากองค์กรชุมชนที่เป็นกรณีศึกษาทั้งสองแห่ง ได้แก่ องค์กรชุมชนที่ภาครัฐให้การสนับสนุนเป็นหลัก คือ กองทุนเอนกประสงค์บ้านป่ายาง หมู่ที่ 8 ตำบลลิมปิง อำเภอเมืองจังหวัดลำพูน และ องค์กรชุมชนที่ภาคเอกชนให้การสนับสนุนเป็นหลัก คือ ศูนย์ฟื้นฟูเพื่อชีวิตใหม่วัดร้างบ้านเด่นชัย (กลุ่มบ้านยาไทย) หมู่ที่ 14 ตำบลหนองตอง อำเภอหางดง จังหวัดเชียงใหม่

โดยนำเสนอผลการศึกษาวิจัยเป็น 3 หัวข้อดังนี้

1. สภาพทั่วไปของชุมชน และองค์กรชุมชน
2. ศักยภาพขององค์กรชุมชนในการพึ่งตนเองทางสาธารณสุขมูลฐาน
3. ปัจจัยทางสังคมเศรษฐกิจและวัฒนธรรมที่มีความสัมพันธ์กับศักยภาพขององค์กรชุมชน

องค์กรชุมชนที่ภาครัฐให้การสนับสนุนเป็นหลัก

กองทุนเอนกประสงค์บ้านป่ายาง หมู่ที่ 8 ตำบลลิมปิง อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน

1. สภาพทั่วไปของชุมชน และองค์กรชุมชน

1.1 ประวัติศาสตร์ และความเป็นมา

จากคำบอกเล่าของผู้อาวุโสในหมู่บ้านที่ชาวบ้านให้ความเคารพนับถือ และสามารถให้ข้อมูลประวัติหมู่บ้านได้ ประกอบไปด้วย เจ้าอาวาสวัดป่ายาง (เจ้าคณะตำบลลิมปิง) พระครูสุเมธวรวิวัฒน์ อายุ 72 ปี และนายอ้าย มณีวรรณ อายุ 77 ปี ทั้งสองท่านเป็นทายาทสายตรงกับผู้ก่อสร้างบ้านเรือนสมัยแรก ณ ที่แห่งนี้ จึงได้ข้อสรุปประวัติศาสตร์ของหมู่บ้านดังนี้

เมื่อประมาณ 200 ปีก่อน มีชาวบ้านกลุ่มหนึ่งได้อพยพออกมาทำมาหากินในพื้นที่ที่เป็นหมู่บ้านป่ายางปัจจุบันเข้ามาจับจองที่ดินทำกินและปลูกสร้างบ้านเรือน บางคนเข้ามาเพื่อดูแลที่ดินอันเป็นของเจ้าผู้ครองนครหรือภุชย (จังหวัดลำพูน) ซึ่งคนนั้นถือได้ว่าเป็นชาวบ้านที่ได้ใกล้ชิดกับเจ้าหลวงจึงได้รับความไว้วางใจให้ดูแลที่ดินถิ่นนี้ ครั้นเมื่อมีความประพฤติดีเป็นที่น่าพอใจก็จะได้รับที่ดินจัดสรรให้เป็นการตอบแทนชุมชนแห่งนี้เริ่มแรกมีบ้านเรือนอยู่ประมาณ 17 หลังคาเรือนกระจายอยู่ตามผืนดินที่ตนเองจับจองทั่วไป ครอบคลุมตะกวดใหญ่ ประมาณ 4 ตะกวดที่มีนามสกุลเรียกขานตามชื่อของปู่ย่าตายาย หรือ ชื่อพ่อรวมกับชื่อแม่ และพินิจอันอาจเป็นชื่อของแม่น้ำปิง หรือ

ชื่อนครเวียงพิงค์(เชียงใหม่)ซึ่งไม่ทราบแน่ชัดในครั้งที่มีการจดบันทึกตามคำสั่งของทางราชการที่ให้ประชาชน มีนามสกุลใช้ ได้แก่ หล้าพิงค์ มูลสมพิงค์ อินตะพิงค์ พรหมพิงค์ ในเวลาต่อมานามสกุลต่างๆเหล่านี้ก็มีความผิดเพี้ยนไปตามกาลเวลา อาจเป็นเพราะสำเนียงพูดที่ผิดออกไป ความผิดพลาดจากการจดบันทึก เช่น พรหมมินทร์ อินตะปิง ลาพิงค์ เป็นต้น โดยที่แต่ละตระกูลมีความสัมพันธ์อันเกี่ยวพันกันมาจนมาถึงปัจจุบัน

พื้นเพของคนในชุมชนแห่งนี้เป็นคนลำพูนโดยกำเนิดสันนิษฐานว่าย้ายมาจากชุมชนใหญ่ของจังหวัดลำพูน มีภาษาที่ใช้คือภาษาพื้นเมืองชุมชนแห่งนี้มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดมากที่สุดกับชุมชนบ้านสบปะ หมู่ที่ 9 ตำบลริมปิง ตั้งอยู่ติดกันทางทิศตะวันตก บ้านหนองผ่า หมู่ที่ 7 ติดกันด้านทิศเหนือ บ้านกองทราย หมู่ที่ 10 ติดกันด้านทิศตะวันออก และบ้านจักรคำกิบข หมู่ที่ 7 ตำบลต้นธง ติดกันด้านทิศใต้ความสัมพันธ์ส่วนใหญ่จะออกมาในรูปของการพูดคุย แลกเปลี่ยนค้าขาย แลกเปลี่ยนด้านการใช้แรงงาน และการให้ความร่วมมือในกิจกรรมของชุมชน เช่น ประเพณีสงกรานต์ พระเจดีย์ งานบุญต่างๆ โดยเฉพาะหากเป็นงานวัดจะมีการติดต่อกันระหว่างแต่ละชุมชนเป็นอย่างดี วัดจึงเป็นศูนย์กลางของการสร้างความสัมพันธ์ของคนในชุมชน และคนระหว่างชุมชน มาเนิ่นนานตั้งแต่ออดีตจนถึงปัจจุบัน ซึ่งประวัติศาสตร์ของวัดก็มีมาช้านานควบคู่มาับอายุขัยของชุมชนแห่งนี้ กล่าวคือเมื่อประมาณ 200 ปีก่อนหลังจากเกิดบ้านเรือนขึ้นได้มีพระพุทธรูปหนึ่งชื่อ พระกิตติ กิตติญาณ ได้เดินธุดงค์มาจากวัดพันตาเก็น ตำบลต้นธง อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน มายังสถานที่แห่งนี้ซึ่งเต็มไปด้วย ป่าต้นไม้ยางต้นใหญ่ และต้นก้อมก้อ(ใบกระเพราขาว)ชื่อหมู่บ้าน คือ วัดป่ายาง ก้อมก้อ ชาวบ้านได้นิมนต์ให้ท่านเป็นเจ้าอาวาสองค์แรกและวัดมีชื่อว่า วัดศรีบุญเรืองป่ายาง (พ.ศ.2320) และวัดได้เปลี่ยนเจ้าอาวาสสืบมาตามลำดับต่อไปนี้ ครูบา มอย ครูบาแสน ครูบาอ้าย และปัจจุบันคือ ครูบาอินธา หรือ พระครูสุเมธวรรดิวัฒน์ (พ.ศ.2505 – ปัจจุบัน) ต่อมาวัดเปลี่ยนชื่อเป็น วัดป่ายางริมปิง และวัดป่ายาง ในที่สุด ความสัมพันธ์ระหว่างบ้านกับวัดจึงแน่นแฟ้นมาก

1.2 การปกครองของชุมชน

ในอดีตตั้งแต่การปกครองท้องถิ่นเริ่มต้นให้มีการปกครองแบบมีผู้ใหญ่บ้าน หรือชาวบ้านเรียกว่า พ่อหลวงบ้าน, แก่บ้าน และกำนัน หรือบ้านแคว้น นั้น ชุมชนแห่งนี้ก็เริ่มมีการปกครองแบบนี้มาตั้งแต่สมัยนั้นมีลำดับการปกครองเรียงกันดังนี้ เริ่มจากพ่อหลวงเสาร์ (ไม่ทราบนามสกุล)พ่อหลวงอินตะ (ไม่ทราบนามสกุล) พ่อหลวงกี ผุสดี (เป็นสมัยแรกที่กฎหมายบ้านเมืองกำหนดให้ประชากรราษฎรมีนามสกุลใช้)พ่อหลวงเหลา ไชยพรหม กำนันเสาร์แก้ว ไชยลังการ (บ้านแคว้น) พ่อหลวงเหลา ไชยพรหม (ผู้ใหญ่บ้านสมัยที่ 2) พ่อหลวงสมบุญ อินตะพิงค์ พ่อหลวงสม พรหมมินทร์ พ่อหลวงสมบุญ อินตะพิงค์ (ผู้ใหญ่บ้านสมัยที่ 2) พ่อหลวงหน้อย มูลสมพิงค์ และพ่อหลวงแปง พรหมมินทร์ ซึ่งเป็นผู้ใหญ่บ้านคนปัจจุบัน ตามประวัติศาสตร์หมู่บ้าน

การปกครองแบบนี้ถือว่าการปกครองแบบเครือญาติ กระทบต่อกันด้วยความเคารพ ไม่ได้ถือกฎหมายมาลงโทษตายตัว แต่จะปกครองกันด้วยเมตตาธรรม ตามประสาคนชนบทที่นั่นเอง ซึ่งรัฐไม่มีอิทธิพลต่อการปกครองชุมชนมากนักจะมีก็แต่เพียงคำสั่งสำคัญจากทางราชการผ่านผู้ใหญ่บ้านหรือกำนัน เป็นบางโอกาสเท่านั้น

การปกครองในชุมชนเริ่มเกิดการเปลี่ยนแปลงไปตามพัฒนาการของระบอบประชาธิปไตย ตั้งแต่ปี พ.ศ.2536 ที่เขตตำบลริมปิงมีการปกครองแบบสุขาภิบาลตำบล ควบคู่ไปกับการมีผู้ใหญ่บ้าน จนกระทั่งเดือนกรกฎาคม 2542 ที่เหลือการปกครองแบบเดียวคือ เทศบาลตำบลริมปิง หมู่บ้านแห่งนี้มีคณะกรรมการเทศบาลตำบล 1 คน ชุมชนแห่งนี้จึงต้องปรับเปลี่ยนตนเองไปตามระบบการปกครองใหม่ จะอย่างไรก็ตามแม้การปกครองโดยรวมจะเปลี่ยนไป สังคมเปิดกว้างมากขึ้น ชุมชนแห่งนี้ยังมีความสัมพันธ์กันแน่นแฟ้นภายในเหมือนดังที่เคยเป็นในอดีต

1.3 ขนาดและจำนวนประชากร

ชุมชนแห่งนี้มี 210 หลังคาเรือน 218 ครอบครัวมีจำนวนประชากร ดังตารางต่อไปนี้ (ข้อมูลปี พ.ศ.2542 , ที่มา : แบบบันทึกข้อมูลประชากรในความรับผิดชอบของสถานีอนามัยตำบลริมปิง อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน)

อายุ (ปี)	จำนวน (คน)		รวม
	ชาย	หญิง	
0-4	19	37	56
5-9	63	69	132
10-14	61	73	134
15-19	32	42	74
20-24	35	45	80
25-29	34	46	80
30-34	53	63	116
35-39	40	51	91
40-44	29	34	63
45-49	20	29	49
50-54	15	26	41
55-59	14	17	31
60-64	15	16	31
65-69	7	8	15

อายุ (ปี)	จำนวน (คน)		รวม
	ชาย	หญิง	
70-74	3	4	7
75-79	9	12	21
รวม	434	572	1,006

โดยภาพรวมแล้ว ชุมชนแห่งนี้จะมีลักษณะโครงสร้างประชากรที่มีจำนวนประชากรเพศหญิงมากกว่าเพศชายทุกกลุ่มอายุ และมีประชากรวัยแรงงาน(อายุ 15-59 ปี)จำนวนมากที่สุด

1.4 สภาพภูมิศาสตร์และการคมนาคมติดต่อ

บ้านป่ายาง หมู่ที่ 8 ตำบลริมปิง อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน ลักษณะสภาพพื้นที่ทั่วไป เป็นพื้นที่ราบลุ่มห่างจากแม่น้ำปิงอันเป็นแม่น้ำสายสำคัญประมาณ 1 กิโลเมตร มีทิศเหนือติดกับ บ้านหนองผ่า หมู่ที่ 7 ตำบลริมปิง อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน ทิศตะวันออกติดต่อกับ บ้านกองทราย หมู่ที่ 10 ตำบลริมปิง อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน ทิศตะวันตกติดต่อกับบ้านสบปะหมูที่ 9 ตำบลริมปิง อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน และทิศใต้ ติดต่อกับ บ้านจักรคำกิบข หมู่ที่ 7 ตำบลต้นธง อำเภอเมือง จังหวัดลำพูนอยู่ห่างจากสถานีอนามัยตำบลริมปิง 4 กิโลเมตร ห่างจากโรงพยาบาลลำพูน 6 กิโลเมตร ห่างจากที่ว่าการอำเภอเมืองลำพูน 8 กิโลเมตร และห่างจากศาลากลางจังหวัดลำพูน 7 กิโลเมตร มีเส้นทางคมนาคมที่สามารถติดต่อกับชุมชนอื่นๆได้ทั้ง 4 ทิศ เส้นทางคมนาคมเป็นถนนคอนกรีตเสริมเหล็ก ยกเว้นเส้นทางด้านทิศตะวันตกเป็นถนนดินลูกรังอัดแน่น การสัญจรไปมาสะดวกด้วยยานพาหนะทุกชนิด

สภาพการคมนาคมเป็นการสัญจรทางบกด้วยยานพาหนะประเภท จักรยาน จักรยานยนต์ รถยนต์ ซึ่งส่วนใหญ่เป็นของส่วนบุคคล หรือหากคนไหนไม่มียานพาหนะเป็นของตนเองแล้วมีธุระจำเป็นก็จะไปไหว้วานให้เพื่อนบ้านหรือญาติมิตรไปส่ง บางครั้งก็ไม่มีการคิดค่าบริการ แต่หากไปติดต่อธุระในระยะไกลออกไป ก็จะมีรายจ่ายค่าน้ำมันรถ หรือสินน้ำใจตามแต่จะตกลงกัน เป็นราคาที่ไม่สูงเกินกำลังขึ้นอยู่กับระยะทาง และความสนิทสนมกัน

ในส่วนของรถโดยสารประจำทาง จะเป็นรถสองแถวออกจากตลาดสดริมปิงไปตัวเมืองลำพูน ค่าโดยสาร 5 บาทต่อคนโดยที่ชาวบ้านของชุมชนแห่งนี้ต้องเดินทางออกจากหมู่บ้านไปขึ้นรถโดยสาร 1.5 กิโลเมตร ณ จุดรับผู้โดยสารสาย ริมปิง-ลำพูน แต่หากต้องการเดินทางไปยังจังหวัดเชียงใหม่ จะมีรถโดยสารสองแถวอัตราค่าโดยสาร 12 บาทต่อคน(นักเรียน นักศึกษา เด็ก พระภิกษุ 8 บาทต่อคน) โดยที่ชาวบ้านต้องเดินทางออกจากหมู่บ้านไปขึ้นรถโดยสาร ณ จุดรับคนโดยสาร

ห่างจากชุมชน 2 กิโลเมตร รถโดยสารให้บริการตั้งแต่เวลา ตี 4 ถึง 1 ทุ่ม ทุกวันโดยเฉพาะสาย เชียงใหม่จะออกเดินทางทุกๆ ครึ่งชั่วโมงทั้งขา ไป และกลับ

ชุมชนแห่งนี้อยู่ห่างจากตัวเมืองจังหวัดลำพูน 6 กิโลเมตร สถานที่ที่ใช้ติดต่อเพื่อซื้อหาของใช้ทั้งเครื่องอุปโภคและบริโภค มี 3 แห่งได้แก่ ตลาดสดริมปิง หมู่ที่ 6 ตำบลริมปิง อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน อยู่ห่างจากชุมชน 1.5 กิโลเมตร การคมนาคมสะดวกสบาย อีกแห่งหนึ่งคือตลาดสดหนองดอก ตำบลในเมือง อำเภอเมือง จังหวัดลำพูนอยู่ห่างออกไป 6 กิโลเมตร การคมนาคมสะดวกสบาย นอกจากนี้ทุกวันพุธ ภาคบ่ายในหมู่บ้านเองจะจัดให้มีตลาดนัดประจำสัปดาห์ทำเลตั้งอยู่ในศูนย์กลางหมู่บ้านพอดี

เนื่องจากชุมชนแห่งนี้เป็นเขตชานเมือง หรือกึ่งเมือง กึ่งชนบท ดังนั้นการรับรู้ข้อมูลข่าวสารด้านต่างๆจากโลกภายนอกจึงไม่มากนัก สื่อที่ชาวบ้านเข้าถึงและเข้าถึงชาวบ้านส่วนใหญ่ได้แก่ โทรทัศน์ ซึ่งมีแทบทุกหลังคาเรือนหรือสามารถหาดูได้ไม่ลำบากนัก นอกจากนี้ยังมี วิทยุกระจายเสียง ป้ายโฆษณา ไปสเตอร์ ที่อ่านหนังสือพิมพ์ประจำหมู่บ้าน และเสียงตามสายประจำหมู่บ้านที่ยังใช้การได้ดีและยังมีการใช้งานสม่ำเสมอ

1.5 ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (key informants) ได้แก่ คณะกรรมการกองทุนเอนกประสงค์ บ้านป่ายาง หมู่ที่ 8 ตำบลริมปิง อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน ประกอบไปด้วยบุคคลต่อไปนี้

1. นายแปง พรหมมินทร์ อายุ 55 ปี จบการศึกษาสูงสุดระดับประถมศึกษา(ป.6) รับผิดชอบเป็นประธานคณะกรรมการกองทุนเอนกประสงค์ นอกจากนี้ยังมีบทบาทอื่นในหมู่บ้านที่สำคัญๆ ได้แก่ ผู้ใหญ่บ้าน อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน คณะกรรมการศึกษาของโรงเรียนประจำหมู่บ้าน คณะกรรมการเกษตรกรตำบลริมปิง คณะกรรมการฌาปนกิจสงเคราะห์ประจำหมู่บ้าน คณะกรรมการสหกรณ์กระเทียมหมู่บ้าน กรรมการวัด ประธานกลุ่มสงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน และประธานคณะกรรมการหมู่บ้าน

2. นายพัฒน์ ลาพิงค์ อายุ 46 ปี จบการศึกษาสูงสุดระดับประถมศึกษา(ป.4) รับผิดชอบเป็นคณะกรรมการกองทุนเอนกประสงค์ บทบาทอื่นที่สำคัญๆในหมู่บ้าน ได้แก่ หัวหน้าอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน คณะกรรมการหมู่บ้าน คณะกรรมการสงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน ที่ปรึกษากลุ่มแม่บ้าน และ คณะกรรมการศึกษาของโรงเรียนประจำหมู่บ้าน

3. นายสม พรหมมินทร์ อายุ 51 ปี จบการศึกษาสูงสุดระดับประถมศึกษา(ป.4) รับผิดชอบเป็นคณะกรรมการกองทุนเอนกประสงค์ บทบาทอื่นในหมู่บ้านที่สำคัญๆได้แก่ เป็นอดีตผู้ใหญ่บ้าน อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน คณะกรรมการศึกษาของโรงเรียนประจำหมู่บ้าน กรรมการวัด คณะกรรมการสงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน และ อาสาสมัครรักษาดินแดน

4. นายบุญธรรม ลาพิงค์ อายุ 43 ปี จบการศึกษาระดับประถมศึกษา(ป.4) รับผิดชอบเป็นคณะกรรมการกองทุนเอนกประสงค์บทบาทอื่นในหมู่บ้านที่สำคัญ ได้แก่ อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน และ คณะกรรมการเกษตรกรตำบลริมปิง

5. นายประไพ จันตะไพสน อายุ 46 ปี จบการศึกษาระดับประถมศึกษา(ป.6) รับผิดชอบเป็นคณะกรรมการกองทุนเอนกประสงค์บทบาทอื่นในหมู่บ้านที่สำคัญได้แก่อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน คณะกรรมการศูนย์ส่งเสริมสหกรณ์ประจำหมู่บ้าน ผู้ทรงคุณวุฒิประจำหมู่บ้าน อาสาสมัครพัฒนาชุมชน ช่างสุขภัณฑ์ประจำหมู่บ้าน เลขานุการกลุ่ม ฌาปนกิจสงเคราะห์ประจำหมู่บ้าน อาสาสมัครปศุสัตว์ และหมอดินอาสาประจำหมู่บ้าน

6. นายเป็ง พรหมมินทร์ อายุ 49 ปี จบการศึกษาระดับประถมศึกษา(ป.4) รับผิดชอบเป็นคณะกรรมการกองทุนเอนกประสงค์ บทบาทอื่นในหมู่บ้านที่สำคัญได้แก่ อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน

7. นายคำ ดวงวรรณมา อายุ 61 ปี จบการศึกษาระดับประถมศึกษา(ป.6) รับผิดชอบเป็นคณะกรรมการกองทุนเอนกประสงค์ บทบาทอื่นในหมู่บ้านที่สำคัญได้แก่ อดีตอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน และเป็นกลุ่มแกนนำผู้สูงอายุ

8. นายถนอม จันทรวงศ์ อายุ 42 ปี จบการศึกษาระดับประถมศึกษา(ป.7) รับผิดชอบเป็นคณะกรรมการกองทุนเอนกประสงค์ บทบาทอื่นในหมู่บ้านที่สำคัญได้แก่ อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน คณะกรรมการหมู่บ้าน คณะกรรมการศูนย์ส่งเสริมสหกรณ์ประจำหมู่บ้าน คณะกรรมการเกษตรกรตำบลริมปิง และอดีตผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาเทศบาลตำบลริมปิงในฐานะตัวแทนของหมู่ที่ 8

2. ศักยภาพขององค์กรชุมชนในการพึ่งตนเองทางสาธารณสุขมูลฐาน

2.1 ศักยภาพขององค์กรชุมชน มีลักษณะ ดังต่อไปนี้

2.1.1 สถานภาพทางเศรษฐกิจ สังคม ของกรรมการ ผู้นำองค์กร

คณะกรรมการแรกเริ่มจัดตั้งประกอบไปด้วยกลุ่มของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านและผู้ใหญ่บ้าน ส่วนใหญ่มีฐานะทางเศรษฐกิจในระดับปานกลางเช่นเดียวกับคนทั่วไปในชุมชนแห่งนี้ มีความสัมพันธ์กันในลักษณะเครือญาติ จบการศึกษาในระดับประถมศึกษา เป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญในงานพัฒนาหมู่บ้าน คือ กรรมการและผู้นำองค์กรแต่ละคนมีหน้าที่รับผิดชอบตำแหน่งสำคัญๆในหมู่บ้านมากกว่าหนึ่งตำแหน่ง เช่น ผู้นำองค์กรนอกจากจะรับผิดชอบเป็นผู้ใหญ่บ้านแล้วยังมีบทบาทอื่นอีกคือ อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน คณะกรรมการศึกษาของโรงเรียนประจำหมู่บ้าน คณะกรรมการเกษตรกรตำบลริมปิง คณะกรรมการฌาปนกิจสงเคราะห์ประจำหมู่บ้าน คณะกรรมการสหกรณ์กระเทียมหมู่บ้าน กรรมการวัด ประธานกลุ่มสงเคราะห์

ราษฎรประจำหมู่บ้าน และประธานคณะกรรมการหมู่บ้าน ดังที่ได้แสดงไว้ในข้อมูลทั่วไปของผู้ให้ข้อมูลสำคัญแล้ว ซึ่งบทบาทในการทำงานให้กับองค์กรอื่นในชุมชน และนอกชุมชนนั้น ทำให้เป็นผู้ที่มีประสบการณ์ และสร้างความสัมพันธ์กับสังคมภายนอกในลักษณะการร่วมทำงานกับชุมชนอื่น รวมถึงการติดต่อประสานงานระหว่างชุมชน และหน่วยงานต่างๆ

2.1.2 จิตสำนึก แรงจูงใจ การรับรู้ของกรรมการ ผู้นำองค์กร

หลังจากที่เจ้าหน้าที่สาธารณสุขได้มาอธิบายถึงการจัดตั้งกองทุนเอนกประสงค์ และประโยชน์ที่ชุมชนพึงจะได้รับจากกองทุน ผู้เข้าร่วมรับฟังการชี้แจงมีความเข้าใจในวัตถุประสงค์ของกองทุนและมองเห็นประโยชน์ที่พึงจะได้รับ จึงเกิดแรงบันดาลใจอยากให้กองทุนนี้เกิดขึ้นในชุมชน แล้วได้เตรียมการเลือกบุคคลที่มีความรู้ความสามารถและความเสียสละเพื่อทำงานให้กับชุมชนขึ้นมาชุดหนึ่งเพื่อศึกษางาน และเตรียมจัดตั้งกองทุน

2.1.3 ประสิทธิภาพหรือผลงาน ขององค์กร

ผลงานที่สำคัญในระยะเริ่มแรก คือการจัดตั้งร้านค้าสหกรณ์ประจำหมู่บ้าน ทำให้ชาวบ้านมีปุ๋ยเคมีราคาถูกใช้ มีสมาชิกของร้านค้าเพิ่มมากขึ้นเพราะสินค้าราคาถูกและสามารถผ่อนส่งได้ในระยะเวลายาวนานจึงเกิดผลกำไรเพิ่มขึ้นในเวลาต่อมา แบบช้าๆ เพราะการค้านี้ไม่ได้มุ่งหวังผลกำไรมากนัก แต่ทุกคนก็เคารพในกติกาการซื้อขายทำให้กองทุนมีเงินทุนหมุนเวียนมากขึ้นเรื่อยๆ นอกจากนี้ยังได้จัดสรรงบประมาณเป็นสัดส่วน เช่น เพื่อพัฒนาหมู่บ้าน ร้อยละ 10 จากผลกำไรและแบ่งปันผลกำไรให้กับสมาชิกด้วย ผลกำไรยังได้ไปช่วยสังคมด้วย เช่น สนับสนุนการศึกษาของเด็กนักเรียน ออกค่าใช้จ่ายและจัดหาของที่ระลึกในงานรดน้ำดำหัวผู้สูงอายุ สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้านที่ยากจนและเดือดร้อนเมื่อประสบภัยด้วยกำลังทรัพย์ตามอัตภาพ มอบทุนการศึกษาแก่เด็กนักเรียนที่เรียนดี ประพฤติดี เด็กนักเรียนยากจน แยกเป็นทุนๆไป นอกจากนี้ยังได้ช่วยเหลือติดต่อประสานงานกับฝ่ายสาธารณสุขเพื่อช่วยเหลือผู้ติดเชื้อเอชไอวีด้านต่างๆอีกด้วย

ลักษณะการทำงานของกองทุน คณะกรรมการจะแบ่งหน้าที่รับผิดชอบอย่างชัดเจนแต่ในทางปฏิบัติจะปรับเปลี่ยนหน้าที่ให้เหมาะสมไม่ได้เคร่งครัดตามหน้าที่ที่กำหนดไว้มากนักเพราะเมื่อถึงเวลาทำงานจริงๆแล้วต่างคนต่างช่วยกันทำงานไม่ถือว่ามีภาระล้ำเส้นกัน กองทุนมีการพัฒนาด้านเงินทุนแบบค่อยเป็นค่อยไปแต่ว่ามันคง ความขัดแย้งภายในองค์กรเป็นความขัดแย้งในเชิงความคิดเพื่อสร้างสรรค์มากกว่าทำลายกัน

กองทุนเอนกประสงค์ตั้งขึ้นมาปีนี้ในปีที่ 13 กลุ่มมีความพอใจในผลงานและจะพัฒนาตามกำลังความสามารถต่อไป เพื่อให้มีเงินทุนเพิ่มมากขึ้น และก่อนหน้านี้ได้ปรึกษากันเพื่อจะจดทะเบียนเป็นกลุ่มออมทรัพย์อย่างถูกต้องตามระเบียบของทางราชการ แต่มีเงื่อนไขบางประการที่กลุ่มไม่สามารถจะปฏิบัติตามได้จึงล้มเลิกไป

กองทุนเอนกประสงค์มีส่วนสำคัญที่ทำให้หัวหน้าอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ได้รับรางวัล อสม. ดีเด่นระดับอำเภอของจังหวัดลำพูน เพราะเงื่อนไขสำคัญ คือ การพึ่งตนเอง หมู่บ้านอื่นเคยมาศึกษาดูงาน และนำไปปฏิบัติแต่ล้มเหลว ทั้งตำบลจึงเหลือกองทุนแห่งนี้ที่ยังคงอยู่ และยังคงต้องมีการพัฒนา ให้เจริญก้าวหน้าต่อไปในอนาคต

2.2 กิจกรรมการสาธารณสุขมูลฐานในชุมชน

กิจกรรมสาธารณสุขมูลฐาน กลุ่มได้ทำหน้าที่สำคัญ คือ การประสานการทำงานอย่างใกล้ชิดกับเจ้าหน้าที่ภาครัฐ โดยเฉพาะฝ่ายสาธารณสุขที่ให้การสนับสนุนด้านต่างๆทั้งวิชาการ และงบประมาณ และประชาสัมพันธ์ให้กับประชาชนในหมู่บ้านได้มีความเข้าใจและให้ความร่วมมือเป็นอย่างดี ในกิจกรรมด้านสาธารณสุขมูลฐาน เช่น การชั่งน้ำหนักเด็ก 0-5 ปีในหมู่บ้าน ทุก 3 เดือนเพื่อเฝ้าระวังภาวะโภชนาการ , กระตุ้นเตือนให้ผู้ปกครองพาเด็กไปรับวัคซีนตามกำหนดนัดหมาย, มีการเฝ้าระวังโรคไข้เลือดออก โดยการใส่ทรายอะเบท การทำลายแหล่งเพาะพันธุ์ยุงลาย ฯลฯ

แต่จากการสอบถามกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญว่ามีกิจกรรมการสาธารณสุขมูลฐานใดบ้างที่เป็นปัญหาทำความเข้าใจและแก้ไขได้ยาก ทั้งนี้ได้หมายความว่าปัญหาที่เหลือจะไม่มีอะไรต้องแก้ไขเพียงแต่ว่ากิจกรรมต่างๆเหล่านั้น ชุมชนสามารถจัดการให้เป็นปกติได้ ดังนั้นจึงได้ประเด็นปัญหาที่ชุมชนสนใจและตระหนักว่าเป็นปัญหาสำคัญของชุมชนที่ต้องเร่งแก้ไขอย่างต่อเนื่อง คือ กิจกรรมเรื่องเอดส์ เพราะว่า เป็นโรคที่เป็นสิทธิส่วนบุคคล คนภายนอกไม่สามารถไปก้าวก่ายในกระบวนการแก้ไขได้ถ้าหากผู้ที่เป็นโรคไม่เปิดเผยตัวเอง นอกจากนี้ถึงแม้ว่าในชุมชนเองจะพยายามหาทางป้องกันประชาชนในหมู่บ้าน ให้ห่างไกลเอดส์ด้วยวิธีการต่างๆทั้งการรณรงค์ให้ความรู้ ผ่านเสียงตามสายประจำหมู่บ้าน หรือวิธีการอื่นๆจากหลายๆฝ่ายทั้งภาครัฐและเอกชน แต่ก็ยากแก่การควบคุม ยังคงมีผู้ป่วยเอดส์เกิดขึ้นในชุมชน ยิ่งไปกว่านั้นยังแพร่กระจายมาสู่แม่บ้านและทารก

สิ่งที่องค์กรนี้ได้กระทำลงไปเพื่อแก้ไขสถานการณ์ ได้แก่ การประชาสัมพันธ์ผ่านเสียงตามสายและให้อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านกระจายข่าวสารเรื่องเอดส์ในแง่มุมต่างๆลงสู่ชุมชน มีการจัดฝึกอบรมเรื่องทักษะชีวิตโดยเจ้าหน้าที่สาธารณสุขให้กับประชาชนในหมู่บ้านเกี่ยวกับเอดส์ และให้ความช่วยเหลือผู้ติดเชื้อที่เปิดเผยตัวเองให้ได้รับเงินค่าดูแลสุขภาพจากภาครัฐ ซึ่งอาหารบำรุงสุขภาพพร้อมกับกองทุนเพื่อผู้ติดเชื้อเอดส์ มอบให้กับผู้ติดเชื้อที่ไม่สามารถพึ่งพาตนเองได้แต่ยอมรับว่าตนเองติดเชื้อกระตุ้นเตือนให้ประชาชนทั่วไปห่วงใยผู้ติดเชื้อมิให้เกิดสังคมรังเกียจในชุมชน

จากการดำเนินงานเพื่อแก้ไขปัญหาี้ปรากฏว่าประชาชนได้รับความรู้เรื่องเอดส์แง่มุมต่างๆสามารถถ่ายทอดให้กันและกันได้เป็นอย่างดีเป็นที่น่าพอใจ มีอัตราการรู้ถึงอย่างอนามัยในกลุ่มคนขอบเที่ยวเพิ่มขึ้น ประชาชนทั่วไปก็ให้การยอมรับผู้ติดเชื้อและอยู่ร่วมกัน ทำกิจกรรมทางสังคมร่วม

กันได้ ที่สำคัญผู้ติดเชื้อจะรู้ตัวเองว่าเป็นผู้ติดเชื้อจึงพยายามวางตัวให้ไม่เป็นปัญหาสร้างความลำบากใจเมื่อต้องมีการสัมผัสกับบุคคลอื่น แม้จะมีผู้ติดเชื้อรายใหม่แต่ก็ถือว่ามีความลดลงกว่าปีที่ผ่านมาอย่างมากยังคงมีผู้ป่วยรายเก่าที่ต้องจบชีวิตลงไปตามระยะการเกิดโรค

การดำเนินงานในกิจกรรมนี้ เมื่อประเมินผลงานตามที่ชุมชนได้กระทำลงไป องค์การชุมชนมีความพอใจในความสำเร็จระดับนี้ แต่ยังคงระลึกไว้เสมอว่าเอดส์เป็นปัญหาสำคัญที่ต้องดำเนินการต่อเนื่องไปพร้อมๆกับกิจกรรมอื่นๆ

2.3 สถานภาพการพึ่งตนเองทางสาธารณสุขมูลฐาน มีลักษณะดังนี้

2.3.1 องค์ประกอบ 3 ก. คือ องค์กร กองทุน กำลังคน

กองทุนเอนกประสงค์ ก่อนที่จะจัดตั้ง ได้รับคำชี้แจงจากเจ้าหน้าที่สาธารณสุขสถานีอนามัยตำบล เกี่ยวกับการพึ่งตนเองของชุมชนด้านสาธารณสุขมูลฐานในลักษณะของการจัดตั้งกองทุนพัฒนาหมู่บ้านที่เป็นไปเพื่อพัฒนาด้านสุขภาพไปพร้อมๆกับการพัฒนาด้านสังคมและเศรษฐกิจ เจ้าหน้าที่สาธารณสุขได้แนะนำถึงวิธีการจัดตั้งและประโยชน์ที่ชุมชนจะได้รับจากกองทุนดังกล่าวเมื่อได้เห็นประโยชน์ทางกลุ่มอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน, ผู้สื่อข่าวสาธารณสุขประจำ หมู่บ้าน และผู้นำชุมชน จึงประชุมกลุ่มกันเองอีกครั้งหนึ่ง ได้ข้อสรุปว่าหมู่บ้านจะจัดตั้งกองทุนเอนกประสงค์ขึ้นเมื่อปี 2530 โดยให้ผู้ใหญ่บ้านเป็นประธาน มีอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน และผู้สื่อข่าวสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน เป็นคณะกรรมการ ทางด้านสาธารณสุขได้สนับสนุนเงินกู้ยืมให้โดยไม่คิดดอกเบี้ยแต่ทุกปีให้ไปต่อสัญญา เป็นจำนวนเงิน 10,000 (หนึ่งหมื่นบาทถ้วน) ในคณะกรรมการเมื่อแรกเริ่มบางคนเกรงว่าจะไม่สามารถใช้เงินคืนได้ จึงคัดค้าน แต่ขณะนั้นก็มีความเห็นจากกรรมการคนอื่น ว่าต้องทำได้ จึงได้ข้อสรุปเป็นมติว่าต้องทำให้เงินจำนวนดังกล่าวเกิดประโยชน์ต่อชุมชนให้ได้

เมื่อแรกจัดตั้ง มีเจ้าหน้าที่สาธารณสุข เป็นพี่เลี้ยงให้คำปรึกษาต่างๆ นอกจากนี้ยังพาตัวแทนคณะกรรมการไปศึกษาดูงานหมู่บ้านอื่น จึงได้เห็นภาพพจน์ของกองทุนในอุดมคติชัดเจนขึ้นแล้วนำมาประยุกต์ใช้ให้เหมาะกับชุมชน

เงินทุนเริ่มแรก มีจำนวนไม่มากนักจึงประชุมกลุ่มกันว่าจะมีการระดมหุ้นจึงได้สมาชิกกลุ่มหนึ่ง ต่อมาได้รับเงินจัดสรรจากโครงการขยายบัตรประกันสุขภาพที่ฝ่ายสาธารณสุขจัดสรรให้กับหมู่บ้านอีกจำนวนหนึ่งเงินทุนจึงเพิ่มขึ้นเป็นจำนวนประมาณ 35,000 บาท ที่ประชุมมีมติให้นำเงินจำนวนดังกล่าวมาจัดสรรให้มีสินค้ามาขายในหมู่บ้านเป็นร้านค้าชุมชนสินค้าที่สำคัญ คือ ปู่เคมี ขายให้เฉพาะสมาชิก เป็นเงินผ่อนในระยะยาวโดยคิดดอกเบี้ยราคาถูก และสมาชิกได้ซื้อสินค้าราคาถูกกว่าร้านค้านอกๆใกล้เคียง เกิดความไม่พอใจจากพ่อค้าแม่ขายรายอื่นพอสมควรในฐานะคู่แข่งแต่

ไม่ได้มีอะไรรุนแรง หลายคนเข้าใจ ต่อมาเกิดผลกำไรแบ่งสรรปันส่วนกันตามจำนวนหุ้นที่ถือเป็นรายปีทุกปี

ปัจจุบันกองทุนมีเงินทุนมากพอที่จะสามารถพึ่งตนเองได้ สามารถนำมาใช้ประโยชน์ในการพัฒนาหมู่บ้านทั้งในเชิงสุขภาพและสังคม โดยถือว่าไม่เป็นภาระให้กับภาครัฐ และช่วยรัฐทำงานเพื่อชุมชนได้อีกวิธีหนึ่ง เนื่องจากการดำเนินงานของกองทุนมีลักษณะค่อยเป็นค่อยไปเป็นเวลา 13 ปี ในปัจจุบันกองทุนได้มีการเคลื่อนไหวกิจกรรมพัฒนาหมู่บ้านมาเรื่อยๆพร้อมๆกับการเติบโตของชุมชนด้านอื่นๆออกไปด้วยกันได้แม้ผลกำไรจะน้อยแต่ก็ให้ประโยชน์มากมาย ทั้งนี้คณะกรรมการซึ่งถือว่าเป็นกำลังคนในการทำงานก็ได้พัฒนาตนเองในการบริหารกองทุนอย่างเข้าใจและมีความเข้มแข็งด้วย พึ่งพาภาครัฐน้อยที่สุด

2.3.2 เจ้าหน้าที่ นักวิชาการ และนักการเมือง

เจ้าหน้าที่ที่มีปฏิสัมพันธ์กับองค์กรตลอดมามีฝ่ายเดียว คือ ฝ่ายสาธารณสุข ซึ่งถือว่าเป็นที่ปรึกษาหลัก ที่มีการมาเยี่ยมเยียน นิเทศ ดูความก้าวหน้าของกองทุนเป็นประจำ แต่ไม่ได้มาเพื่อตรวจสอบหรือจับผิดการทำงาน คณะกรรมการจึงทำงานด้วยความสบายใจมีอิสระ การมานิเทศแต่ละครั้งเจ้าหน้าที่ จะให้คำแนะนำที่เป็นความรู้ด้านต่างๆโดยเฉพาะเรื่องสุขภาพและการบริหารจัดการกองทุนที่ถูกต้อง

ในด้านฝ่ายการเมืองท้องถิ่นนั้นตำบลริมปิงถือว่ามี การปกครองท้องถิ่นในรูปของ สุขาภิบาลตำบลตามนโยบายรัฐบาลให้มีการปกครองแบบท้องถิ่นเมื่อปี 2539 ซึ่งเป็นรูปแบบใหม่ ทำให้การบริหารจัดการทั่วไปไม่สมบูรณ์ ดังนั้นจึงไม่สามารถมาสนับสนุนการพึ่งตนเองในรูปของกองทุนเอกชนประสงค์ของหมู่บ้านได้มากนัก ด้วยข้อจำกัดของการบริหารและงบประมาณ และชุมชนก็มีความเข้าใจในส่วนนี้ หากการปกครองส่วนท้องถิ่นพัฒนาและยกฐานะขึ้นเป็นเทศบาลตำบลในเดือน กรกฎาคม 2542 นี้ และสามารถบริหารจัดการทุกอย่างลงตัวมากขึ้น กองทุนอาจจะได้รับการสนับสนุนมากขึ้น ซึ่งทางองค์กรเองไม่ได้คาดหวังหรือเรียกร้องการสนับสนุนแต่อย่างใด เพราะที่เป็นอยู่ปัจจุบันถือว่าพึ่งตนเองได้ในระดับที่น่าพอใจ ส่วนนักการเมืองระดับประเทศหรือ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ทางกองทุนอาจจะไปขอสนับสนุนเรื่องงบประมาณถ้า จำเป็น ซึ่งการเมืองระดับนี้ก็ให้ความสนในการรวมกลุ่มของชุมชนลักษณะนี้เช่นกันเพราะนั่นหมายถึงการได้มาซึ่งเสียงสนับสนุนในการเลือกตั้งนั่นเอง

2.3.3 งบประมาณ

งบประมาณต่างๆที่กองทุนได้รับที่ผ่านมายังไม่มีการเปลี่ยนแปลงนับตั้งแต่เงินกู้ยืมเมื่อปี 2530 ปัจจุบันยังคงอยู่และกองทุนยังพอใจ ที่ภาครัฐไม่เรียกคืนจึงมีการต่อสัญญาแบบไม่เสียดอกเบี้ยทุกปี กองทุนมีอิสระในการตัดสินใจใช้งบประมาณอย่างเต็มที่บนพื้นฐานเพื่อประโยชน์ส่วน

รวม การบริหารงบประมาณจะไม่กำหนดตายตัวล่วงหน้า จะเป็นในรูปของการบริหารตามสถานการณ์ เมื่อมีสิ่งจำเป็นต้องใช้จ่ายก็ต้องใช้ไม่มีกฎระเบียบแบบเคร่งครัด แต่ให้อยู่ในขอบเขตการตัดสินใจของกรรมการและสมาชิกซึ่งทุกคนตรวจสอบได้และไว้วางใจกันและกัน

2.3.4 การวางแผน

การวางแผนการดำเนินงานภายในชุมชนส่วนใหญ่จะเป็นการวางแผนเฉพาะกิจสิ่งไหนจำเป็นต้องแก้ไขก่อนก็ต้องทำก่อนตามข้อมูลข่าวสารที่ได้รับมาข้อมูลที่ได้รับมาได้มาจากคนในชุมชนแจ้งผ่านกรรมการ แล้วกรรมการนำมาเข้าที่ประชุมเพื่อวางแผนดำเนินการเป็นเรื่องๆไปตามกำลังความสามารถและงบประมาณ ซึ่งต้องมีการปรับแผนให้เข้ากับเหตุการณ์นั้นเพื่อความสำเร็จของการดำเนินงาน

2.3.5 การสนับสนุน จปฐ.(ความจำเป็นขั้นพื้นฐาน)

ชุมชนได้ให้ความสำคัญกับข้อมูลที่ได้จากการสำรวจ เกณฑ์ความจำเป็นขั้นพื้นฐาน (จปฐ.) มาเป็นเครื่องมือในการพัฒนาและแก้ไขปัญหาของหมู่บ้าน การจะทราบว่าชุมชนมีปัญหาอะไรบ้างส่วนสำคัญส่วนหนึ่งนั้นได้มาจากผลการสำรวจ จปฐ. แต่เท่าที่สำรวจมาชุมชนแห่งนี้ยังไม่มีกรตกเกณฑ์ จปฐ. ซึ่งชุมชนได้แสดงข้อมูลการสำรวจ จปฐ. ไว้ในศูนย์สาธารณสุขมูลฐานชุมชน (ศสมช.) กองทุนเอนกประสงค์ ให้ความสำคัญในการใช้เกณฑ์ จปฐ. มาเป็นข้อมูลดำเนินงาน ตั้งแต่เริ่มดำเนินงานพัฒนาหมู่บ้าน จนถึงกรมีกองทุนเอนกประสงค์ชุมชนที่สามารถพัฒนาการพึ่งตนเองด้านการพัฒนาได้ในปัจจุบัน

2.3.6 การเตรียมชุมชนให้เป็นครู

ชุมชนแห่งมีความสามารถในการเป็นครู กล่าวคือ จากการดำเนินงานพัฒนา กองทุนเอนกประสงค์ จนเป็นปีกแผ่นมาถึงปัจจุบันแม้จะเป็นการพัฒนาแบบค่อยเป็นค่อยไปไม่ได้เป็นกองทุนที่ใหญ่โตมากนักแต่ถือได้ว่ามีความเข้มแข็ง คณะกรรมการดำเนินงานได้แสดงผลงานจนเป็นตัวอย่งที่ดีให้กับคนอื่นในหมู่บ้านมาเป็นระยะเวลายาวนานและมีโครงการที่จะถ่ายทอดการดำเนินกิจกรรมพัฒนาต่างไปสู่คนหนุ่มสาวรุ่นใหม่ การเป็นครูให้กับชุมชนอื่นๆ กองทุนนี้เคยเป็นสถานที่ดูงานด้านการพึ่งตนเองทางสาธารณสุขมูลฐาน และคณะกรรมการพร้อมที่จะถ่ายทอดประสบการณ์การทำงานที่ผ่านมาเป็นวิทยาทานให้กับผู้ที่สนใจ แต่สิ่งที่ชุมชนแห่งนี้ปฏิเสธคือการนำกองทุนเอนกประสงค์ส่งเข้าประกวดแข่งขันในกรณีต่างๆด้วยเหตุผลเรียบง่ายคือ “ต้องการปิดทองหลังพระไม่อยากมีชื่อเสียงเด่นดัง”

3. ปัจจัยทางสังคม เศรษฐกิจและวัฒนธรรมที่มีความสัมพันธ์กับ ศักยภาพขององค์กรชุมชน

3.1 ปัจจัยทางสังคม มีลักษณะ ดังนี้

3.1.1 การศึกษาและโลกทัศน์

ชาวบ้านในชุมชนแห่งนี้ส่วนมากจบการศึกษาระดับประถมศึกษา แต่ปัจจุบันประชาชนได้ส่งเสริมให้บุตรหลานได้รับการศึกษามากขึ้น จึงมีแนวโน้มว่าประชาชนจะจบการศึกษาในระดับที่สูงขึ้น ทั้งระดับ มัธยมศึกษาตอนต้น ตอนปลาย ประกาศนียบัตร และอุดมศึกษา แต่บุคคลที่สนใจและเสียสละทำงานเพื่อพัฒนาชุมชนโดยมากจะจบการศึกษาระดับประถมศึกษา และมีประสบการณ์ ในงานพัฒนาและแก้ไขปัญหามากกว่าคนหนุ่มสาว อาจเป็นเพราะคนที่จบการศึกษาที่สูงขึ้นมักจะมียานพาหนะไม่ค่อยมีเวลาทำงานให้กับชุมชน ส่วนในเรื่องการเมืองชุมชนแห่งนี้ได้ให้ความสนใจและให้ความสำคัญกับระบอบประชาธิปไตยมาก วัดได้จากสถิติการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งผู้แทนในระดับต่างๆจะมีผู้มาใช้สิทธิมากกว่าร้อยละ 80 ของจำนวนผู้มีสิทธิเลือกตั้งทั้งหมด นอกจากนี้ชุมชนยังเปิดกว้างในการคบค้าสมาคมกับชุมชนอื่นๆที่อยู่ใกล้เคียงหรือไกลออกไปในด้านต่างๆ

3.1.2 กลุ่มทางสังคมในชุมชน

นอกจากองค์กรชื่อ “กองทุนเอนกประสงค์” แล้ว ชุมชนแห่งนี้ยังมีกลุ่มทางสังคมต่างๆ หลายกลุ่มที่ดำเนินการช่วยเหลือคนในชุมชนด้วยวิธีทางต่างๆที่สำคัญได้แก่

กลุ่มฌาปนกิจสงเคราะห์ประจำหมู่บ้าน ที่ดูแลรับผิดชอบเรื่องการให้ความช่วยเหลือญาติของผู้เสียชีวิตในด้านค่าใช้จ่ายพิธีศพและค่าใช้จ่ายหลังจากเสร็จพิธีศพอันเป็นการแบ่งเบาภาระของครอบครัวของผู้เสียชีวิตด้านค่าใช้จ่าย ทั้งนี้ผู้ที่ได้รับการช่วยเหลือจะต้องเป็นสมาชิกของกลุ่มดังกล่าว เป็นเหมือนกับการเก็บเงินกันตามข้อตกลงเพื่อช่วยเหลือสมาชิกเมื่อถึงเวลาอันควร สมาชิกมีตั้งแต่เด็กจนถึงคนชราจะเก็บค่าสมาชิกเป็นรายหัวและเก็บค่าสมาชิกเมื่อมีสมาชิกเสียชีวิตเท่านั้น

กลุ่มด้านการเกษตร ได้แก่กลุ่มสหกรณ์กระเทียมหมู่บ้าน กลุ่มเกษตรกรผู้ทำสวน ซึ่งเป็นกลุ่มที่ช่วยเหลือดูแลกันในเรื่องผลประโยชน์ด้านเกษตรกรรม เป็นการรวมกลุ่มกันที่มีประโยชน์ต่อสมาชิกมาก แต่เท่าที่ผ่านมายังไม่มีความเป็นเอกภาพมากนัก จะด้วยสาเหตุใดยังไม่ทราบแน่ชัด คงต้องมีการศึกษากันต่อไป

กลุ่มสงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน รับผิดชอบรับเรื่องร้องเรียนร้องทุกข์จากประชาชนในชุมชนเมื่อประสบเหตุเภทภัยต่างๆ เช่น อัคคีภัย อุทกภัย วาตภัย กลุ่มนี้จะทำหน้าที่ประสานงานกับหน่วยงานของทางราชการหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อหากำลังทรัพย์ หรือวัสดุอุปกรณ์ต่างๆมาช่วยเหลือบรรเทาให้ประชาชนผู้ประสบภัยผ่อนคลายความทุกข์ยากลง

กลุ่มแม่บ้าน หรือ กลุ่มสตรีแม่บ้าน เป็นอีกกลุ่มหนึ่งที่มีบทบาทสำคัญในชุมชน กลุ่มแม่บ้านจะแสดงบทบาทได้ชัดเจนมากที่สุดเมื่อชุมชนมีการจัดงานใดๆขึ้นมา เช่น งานขึ้นบ้านใหม่ งานประเพณีประจำถิ่นที่วัด โดยจะรวมตัวกันเพื่อช่วยเหลือจัดงานด้านการต้อนรับผู้มาร่วมงานทั้งในด้านอาหารการกิน การจัดเตรียมงานทั่วไป ที่เป็นหน้าที่ของสตรีพึงกระทำ เช่น การจัดดอกไม้ พานบายศรีสู่ขวัญ กลุ่มแม่บ้านมีสมาชิกคือสตรีในหมู่บ้านทุกคนส่วนมากจะเป็นผู้ที่แต่งงานแล้ว นอกเหนือจากนี้ยังมีสตรีหม้าย หย่า แยก หรือสตรีที่เป็นโสด เป็นกลุ่มเฉพาะกิจที่เข้ามาช่วยเหลือชุมชนด้วยความสมัครใจ ไม่มีผลประโยชน์ใดๆ มีประธานโดยตำแหน่งคือ ภรรยาของผู้ใหญ่บ้าน

กลุ่มกรรมการวัด รับผิดชอบดูแลเรื่องกิจการงานต่างๆที่วัดเป็นเจ้าของเรื่อง โดยมากกรรมการจะเป็นพ่อบ้านที่เคยผ่านการบวชมาก่อน มีมรรคทายกเป็นแกนนำ ร่วมกับผู้ใหญ่บ้าน และผู้ทรงคุณวุฒิ ในหมู่บ้านช่วยเหลือกันทำงาน โดยมีเจ้าอาวาสเป็นที่ปรึกษาทุกครั้งที่วัดจะจัด กิจกรรม กรรมการวัดจะร่วมปรึกษาหารือกันในกระบวนการจัดงานนั้นๆแล้วจะชี้แจงให้ราษฎรในหมู่บ้านรับทราบ เพื่อปฏิบัติร่วมกัน เป็นการสานต่องานและพิทักษ์ผลประโยชน์ที่วัดพึงจะมี เป็นการดูแลช่วยเหลือวัดอันเป็นศูนย์รวมจิตใจทางศาสนาของคนในชุมชนให้อยู่สืบไป

กลุ่มกรรมการศึกษา เป็นกลุ่มที่ทำงานร่วมกับคณะครูของโรงเรียนประจำหมู่บ้านมีหน้าที่รับ รับผิดชอบในฐานะตัวแทนฝ่ายผู้ปกครองนักเรียนในการจัดกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาของโรงเรียนและบุตรหลานเป็นการช่วยกันดูแลกิจกรรมให้เกิดประโยชน์ต่อนักเรียนและโรงเรียน

กลุ่มกรรมการหมู่บ้าน เป็นอีกกลุ่มหนึ่งที่สำคัญมาก เป็นกลไกในการจัดการเรื่องต่างๆในหมู่บ้าน กลุ่มนี้รับผิดชอบในฐานะผู้ปกครองราษฎร ให้ได้รับผลประโยชน์จากงบประมาณ และการดำเนินงานต่างๆที่ลงไปชุมชนในรูปของงานพัฒนา เป็นผู้พิจารณากิจกรรม สิทธิ และผลประโยชน์ที่ราษฎรพึงจะได้รับ และเมื่อผ่านการพิจารณาแล้วจะชี้แจงให้ประชาชนทราบ และดำเนินงานตามลำดับขั้นตอนต่อไป การตัดสินใจของคณะกรรมการหมู่บ้านถือเป็นการยอมรับตามหลักประชาธิปไตย สามารถหักท้วงได้หากเห็นว่าไม่เหมาะสม คณะกรรมการหมู่บ้านมีผู้ใหญ่บ้านเป็นประธานโดยตำแหน่ง

กลุ่มอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน(อสม.) ถือเป็นกลุ่มแกนนำในการพัฒนา งานสาธารณสุขของชุมชน ทำหน้าที่ดูแลเรื่องสุขภาพของคนในหมู่บ้านในด้าน การส่งเสริมสุขภาพ การป้องกันและควบคุมโรคติดต่อและโรคไม่ติดต่อ การรักษาพยาบาลโรคหรืออาการที่ไม่ซับซ้อนตามความสามารถที่ได้รับการฝึกอบรมจากเจ้าหน้าที่สาธารณสุข และกระจายข่าวสารสำคัญเรื่องสุขภาพ ให้กับประชาชนในหมู่บ้านได้รับทราบอย่างถูกต้องและทั่วถึง กลุ่มนี้จะกระจายความรับผิดชอบเป็นเขต 1 คน ต่อ 10-15 หลังคาเรือนครอบคลุมทั้งหมู่บ้าน มีหัวหน้าอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านเป็นประธาน มีสถานีอนามัยประจำตำบลเป็นที่ปรึกษาหลัก และมีศูนย์สาธารณสุขชุมชน

เป็นสถานที่ทำงานในหมู่บ้าน นอกจากนี้กลุ่ม อสม. ยังเป็นบุคลากรที่มีบทบาทสำคัญในฐานะที่เป็นคณะกรรมการส่วนใหญ่ของกองทุนเอนกประสงค์ด้วย

ยังมีกลุ่มต่างๆที่ชุมชนจัดตั้งขึ้นมาแต่ส่วนใหญ่จะเป็นกลุ่มเฉพาะกิจมีบทบาทสำคัญ เมื่อชุมชนมีปัญหาที่ปรึกษาออกไป นอกเหนือจากกลุ่มหลักๆที่ได้กล่าวมาแล้ว แต่เป็นที่น่าสังเกตว่าสมาชิกหรือผู้ที่มีหน้าที่รับผิดชอบเป็นกรรมการของกลุ่มทางสังคมแห่งนี้จะเป็นบุคลากร ที่ทำงานซ้ำกันคือหนึ่งคนรับผิดชอบในหลายองค์กร และได้รับการยอมรับจากชาวบ้านให้ปฏิบัติงานนั้นๆด้วย แต่ก็ไม่ได้เกิดความสับสนในการดำเนินงานตรงกันข้ามกลับเป็นผลดีต่องานเพราะ แต่ละคนที่ทำงานจะได้รับประสบการณ์จากกลุ่มต่างๆในการแก้ไขปัญหาและจัดกิจกรรมกลุ่ม สามารถนำมาประยุกต์ใช้ในการทำงาน ทำให้ประชาชนยอมรับผลงานและได้รับความไว้วางใจให้ปฏิบัติงานสืบต่อไป ยิ่งไปกว่านั้น กรรมการเหล่านี้เข้ามาทำงานด้วยความเสียสละไม่หลังสิ่งตอบแทน ทำเพื่อส่วนรวม แม้ว่ากรรมการส่วนมากจะจบการศึกษาระดับประถมศึกษา แต่ทุกคนก็ภูมิใจและมีคำพูดประโยคหนึ่งที่ผู้ใหญ่บ้านกล่าวไว้ว่าประทับใจว่า *“คนการศึกษาต่ำทำหน้าที่สำคัญในการปกครองดูแลคนที่มีการศึกษาสูงกว่า”* ถือเป็นภาพสะท้อนว่าทุกคนทำงานด้วยความสมัครใจจริงๆโดยที่การศึกษาไม่ได้มาเป็นตัวกำหนดความเสียสละและผลงานที่พึงจะเกิด แล้วประชาชนยอมรับได้

3.1.3 ความสามัคคีภายในองค์กรและความร่วมมือระหว่างกลุ่ม

ชุมชนแห่งนี้ไม่มีความขัดแย้งระหว่างกลุ่ม เพราะเหตุผลที่สำคัญคือ ความเสียสละที่แต่ละคนทำงานในหลายๆองค์กร สามารถตกลงกันในความคิดจนได้ข้อยุติ ไม่มีการขัดผลประโยชน์ แต่ละกลุ่มไม่มีการสร้างอิทธิพลกดดันกัน จึงร่วมมือกันทำกิจกรรมพัฒนา ในส่วนของโครงสร้างอำนาจภายในชุมชน จะเป็นอำนาจในระบบเครือญาติมากกว่าด้านอิทธิพลอื่น เพราะชุมชนแห่งนี้มีความสัมพันธ์ทางเครือญาติอย่างใกล้ชิดกันมาตั้งแต่อดีตเมื่อแรกเริ่มก่อตั้งหมู่บ้านมาจนถึงปัจจุบัน ดังนั้นเมื่อเกิดการกระทบกระทั่งกัน ขัดแย้งกันของคนในชุมชนจะตกลงกันได้ง่าย ไม่เคยมีเรื่องร้ายแรงจนถึงขั้นโรงขึ้นศาล อย่างมากก็จบสิ้นกันที่บ้าน ผู้ใหญ่บ้าน และบ้านกำนันเท่านั้นแต่กรณีแบบนี้ น้อยครั้งมากกว่าที่จะเกิดขึ้น

3.1.4 อำนาจในการตัดสินใจ และระบบงาน

กลุ่มคนที่มีบทบาทในการตัดสินใจเรื่องสำคัญของหมู่บ้านและมีอิทธิพลทางความคิดต่อชาวบ้านคนอื่นๆที่เห็นได้ชัดเจนและเป็นอยู่คือ กลุ่มคณะกรรมการของกลุ่ม ซึ่งถือได้ว่าได้รับความไว้วางใจจากชาวบ้าน มีผลงานน่าเชื่อถือ โปร่งใสและตรวจสอบได้ คำหนึ่งถึงประโยชน์ของส่วนรวม เป็นการอยู่ร่วมกันแบบพี่น้อง

การดำเนินงานพัฒนาด้านต่างๆในชุมชน โดยมากคณะกรรมการและชาวบ้านจะปรึกษารื้อกัน คิดกันเอง ทำโครงการเอง หากต้องติดต่อกับทางราชการก็จะทำเรื่องผ่านคณะกรรมการหมู่บ้าน

บ้าน บางครั้งก็ได้รับความช่วยเหลือจากทางราชการบางครั้งก็ไม่ได้ แต่ชุมชนก็ไม่ได้มีปฏิภยกรรมรุนแรง หรือเป็นอริกับทางราชการเพราะชุมชนแห่งนี้ถือว่าจะต้องพึ่งตนเอง ทำตามกำลังความสามารถของตนเองให้มากที่สุด หากไม่เป็นเช่นนี้ถึงแม้ทางราชการจะสนับสนุนอย่างไรก็ไม่เกิดประโยชน์ ก่อนการพิจารณาเรื่องใดๆ คณะกรรมการจะมีการหยังเสียงประชาชนว่าคิดอย่างไรก่อนที่จะนำมาเข้าที่ประชุมเพื่อตัดสินใจ ทำให้ได้ข้อยุติโดยง่าย และมีความถูกต้อง ถูกใจประชาชน สามารถถือปฏิบัติร่วมกันได้

3.1.5 การได้รับการสนับสนุน

ด้านกระทรวงหลัก 4 กระทรวงได้แก่ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์การเกษตรมหาดไทย ศึกษาธิการ และสาธารณสุข ส่วนมากแล้วระบบการสนับสนุนด้านวัสดุอุปกรณ์ และงบประมาณจะได้รับจากแหล่งสนับสนุนหลักจาก ฝ่ายสาธารณสุข มีความสนิทใกล้ชิดกับเจ้าหน้าที่ของฝ่ายสาธารณสุขมากกว่าจากฝ่ายอื่น อาจเกิดจาก คณะกรรมการของกลุ่มต่างๆส่วนใหญ่จะเป็นอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านนอกจากนี้ก็มีปฏิสัมพันธ์กับ ฝ่ายมหาดไทยคือ พัฒนาการเกษตรตำบล และคณะครูอาจารย์ เมื่อได้รับงบประมาณจัดสรรเข้ามาในหมู่บ้านแล้วคณะกรรมการจะนำมาบริหารจัดการเองโดยได้รับอิสระเต็มที่จากเจ้าหน้าที่ของรัฐๆจะเป็นผู้ที่นิเทศ ติดตามเป็นระยะๆ ซึ่งสามารถตรวจสอบได้ และถึงแม้ว่าหากได้รับการสนับสนุนน้อยลงไปกว่าที่เป็นอยู่ ก็ไม่มีผลกระทบต่อภารกิจกรมพัฒนามากเพราะตอนนี้ชุมชนสามารถจัดการด้วยตัวเองได้แล้ว

3.2 ปัจจัยทางเศรษฐกิจ มีลักษณะ ดังนี้

3.2.1 สภาพทั่วไปของการประกอบอาชีพ

ชุมชนแห่งนี้มีพื้นที่ทั้งหมด ประมาณ 800 ไร่ แบ่งเป็นพื้นที่อยู่อาศัยประมาณ 200 ไร่ ที่เหลือทั้งหมดประมาณ 600 ไร่ เป็นพื้นที่ทำการเกษตร ดังนั้นอาชีพหลักของชุมชนแห่งนี้จึงเป็นอาชีพเกษตรกรรม ประเภท ทำสวน และทำนาเสียเป็นส่วนใหญ่ โดยที่เป็นอาชีพทำสวน ประมาณร้อยละ 90 ของจำนวนพื้นที่ทำการเกษตรและมีพื้นที่ทำนาเพียง ร้อยละ 10 อาชีพทำสวนยังสามารถแบ่งออกได้เป็น 2 ชนิดคือ สวน ลำไย และสวนปลูกกระเทียม (ปลูกแซมลงไปในที่ว่างระหว่างต้นลำไยในกรณีที่ดินลำไยต้นไม่โตมากนัก)อาชีพทำสวนและทำนามีส่วนทำให้สภาพทางเศรษฐกิจของประชาชนเปลี่ยนแปลงไปตามความผันแปรของตลาดสินค้าเกษตรและฤดูกาลผลิตโดยเฉพาะเกษตรกรที่ปลูกลำไยจะมีรายได้เป็นรายปีตามผลผลิตผลของลำไยและราคาของตลาดรับซื้อ ซึ่งส่วนมากแล้วราคาของลำไยจะดีมากพอที่จะทำให้เกษตรกรมีรายได้เป็นกอบเป็นกำ แตกต่างจากอาชีพทำนาที่ส่วนมากจะขาดทุน ทำให้เกษตรกรหันมาปลูกลำไยมากขึ้น คาดว่าต่อไปในอนาคตพื้นที่ทำการเกษตรทั้งหมดจะเปลี่ยนมาเป็นสวนลำไย และก็เป็นที่น่าพอใจรายได้หลักของประชาชนใน

อนาคตก็จะขึ้นอยู่กับลำไยเช่นเดียวกัน ซึ่งเป็นเรื่องน่าห่วงและน่าติดตามต่อไปว่าหากสวนลำไยมีมากขึ้นจะส่งผลกระทบต่อระบบเศรษฐกิจของประชาชนอย่างไร

นอกจากนี้ชุมชนยังมีอาชีพรองที่สำคัญคือ อาชีพรับจ้างและค้าขาย อาชีพรับจ้างได้แก่ งานรับจ้างทั่วไป เช่น รับจ้างเก็บลำไย รับจ้างทำสวน รับจ้างใช้แรงงานทั่วไป รับจ้างปลูกสร้างบ้าน เรือน (ส่วหรือช่างฝีมือ) รวมทั้งผู้ที่เป็นลูกจ้างในโรงงานเขตนิคมอุตสาหกรรมลำพูนที่มีจำนวน ประมาณ 40 คน ซึ่งเป็นแรงงานวัยหนุ่มสาว อาชีพรับจ้างที่เป็นลูกจ้างในโรงงานจะมีรายได้ประจำแน่นอน แต่อาชีพรับจ้างทั่วไป จะไม่แน่นอนขึ้นอยู่กับงานและฝีมือแรงงาน แต่ก็เป็นอาชีพที่ทำให้ประชาชนมีรายได้เพิ่มขึ้นจากอาชีพปกติคือเกษตรกรรม ในส่วนของอาชีพค้าขาย นั้นมีจำนวนน้อย รายส่วนใหญ่เป็นการค้าขายของชำ และค้าขายผลิตผลทางการเกษตร เช่น ลำไย ค้ากระเทียม อาชีพต่างๆเหล่านี้ มักจะเป็นอาชีพที่ทำเสริมขึ้นมาจากอาชีพหลักคือ เกษตรกรรม และทำให้สภาพทางเศรษฐกิจของชุมชนดีขึ้น แม้จะไม่ร่ำรวยมากนักแต่ก็มีพอกินพอใช้ และสิ่งสำคัญที่สุดคืออาชีพที่คล้ายๆกันของคนในชุมชน ทำให้ประชาชนมีความรู้สึกว่าเป็นเอกภาพ ไม่มีความเหลื่อมล้ำต่ำสูง สามารถช่วยเหลือกันได้ จึงอยู่ร่วมกันเป็นปกติ

3.2.2 การตั้งถิ่นฐานของคนในชุมชน

ชุมชนแห่งนี้ไม่มีการอพยพหรือย้ายไปทำงานนอกหมู่บ้าน นอกจากไปทำงานนอกหมู่บ้านเป็นครั้งคราว ได้แก่พนักงานลูกจ้างโรงงานเขตนิคมอุตสาหกรรมลำพูน ซึ่งทำงานแบบไปกลับ และพ่อค้าผลิตผลเกษตรและพ่อค้าทั่วไปที่ไปค้าขายต่างถิ่น ซึ่งไปพักหนึ่งก็กลับมา สาเหตุที่เป็นเช่นนี้เพราะประชาชนในชุมชนมีอาชีพหลักที่แน่นอนเป็นของตนเองคือทำสวนนั่นเอง วงจรการย้ายเข้าและย้ายออกในรอบปีแต่ละปีไม่มีการเปลี่ยนแปลงชัดเจน เพราะไม่มีคนย้ายเข้าและย้ายออกไปทำงานไกลๆนอกจากนานๆครั้งที่จะมีเหตุการณ์ การแต่งงาน ที่ต้องไปอยู่ต่างถิ่นหรือมีสมาชิกจากต่างถิ่นเข้ามาอยู่เพิ่ม

3.2.3 ฐานะความเป็นอยู่ของคนในชุมชน

ประชาชนส่วนใหญ่มีฐานะปานกลางพอกินพอใช้ จากรายได้ของการทำสวนลำไย จึงไม่มีคนจนจริงๆ แต่มีคนที่ร่ำรวยจริงๆอยู่บ้างเล็กน้อยแต่ก็เป็นเศรษฐีแบบชาวบ้าน คือไม่ใช่นักธุรกิจใหญ่โตหรือผู้มีอำนาจ ชาวบ้านมักเรียกว่า "พ่อเลี้ยง แม่เลี้ยง" สามารถกำหนดได้ว่าชุมชนแห่งนี้มีคนรวยประมาณร้อยละ 20 คนค่อนข้างจนประมาณ ร้อยละ 30 และคนฐานะปานกลางประมาณ ร้อยละ 50 ของจำนวนครอบครัวทั้งหมดของชุมชน ความแตกต่างระหว่างชีวิตความเป็นอยู่ของคนรวยและคนจนในเชิงสังคมแล้วไม่มีความแตกต่างกันมากนัก ยังมีสิทธิทางสังคมเท่าเทียมกัน ช่วยเหลือแบ่งปันกัน เช่น คนในครอบครัวที่ยากจนจริงๆและไม่มีที่ทำกิน ก็จะมีลูกหลานหรือเพื่อนบ้านช่วยเหลือด้านปัจจัยสี่ตามอัตภาพจึงไม่ลำบากมาก

3.3 ปัจจัยทางวัฒนธรรม มีลักษณะดังนี้

3.3.1 สภาพและลักษณะการตั้งบ้านเรือน และชีวิตความเป็นอยู่ทั่วไป

ชุมชนแห่งนี้ปลูกสร้างบ้านเรือนบนที่ราบลุ่มใกล้แม่น้ำปิง สภาพการสร้างบ้านเรือนทั่วไปของชุมชนจะสร้างบ้านอยู่ติดๆกัน ลักษณะบ้านใกล้เรือนเคียง บ้านเรือนโดยมากจะเป็นบ้านไม้ใต้ถุนสูง บ้านก่ออิฐถือปูนชั้นเดียว และบ้านสองชั้นครึ่งไม้ครึ่งปูน บ้านปูนสองชั้น แทบทุกหลังคาเรือนจะมีสิ่งอำนวยความสะดวกภายในบ้านครบครัน ทั้งวิทยุ โทรทัศน์ ตู้เย็น ฯลฯ ล่าสุดที่มีการขยายเครือข่ายโทรศัพท์ มีหลังคาเรือนที่ติดตั้งโทรศัพท์ถึง 70 หลังคาเรือน แต่ในหมู่บ้านยังไม่มีตู้โทรศัพท์สาธารณะ ยังอยู่ในระหว่างทำเรื่องกับองค์การโทรศัพท์ จากการศึกษาที่ชุมชนมีสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆเหล่านี้ ทำให้ชีวิตความเป็นอยู่สะดวกสบายขึ้นทันสมัยมากขึ้น แต่มีรายจ่ายที่เพิ่มขึ้นประชาชนจึงมีความทันโลกทันเหตุการณ์ โดยเฉพาะการรับรู้ข้อมูลข่าวสารจากโลกภายนอกที่เป็นสิ่งสำคัญที่ทุกคนต้องให้ความสนใจ แต่ก็น่าเป็นห่วงอยู่ว่าถ้าคนไม่เลือกรับข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ เช่น สื่อลามก ข่าวสารที่ไร้สาระจะทำให้เกิดผลเสียตามมาได้

3.3.2 วัฒนธรรม และประเพณีในชุมชน

การดำรงชีวิตของคนในชุมชนโดยทั่วไปเป็นชีวิตที่เรียบง่ายตามแบบชาวพุทธและวิถีชีวิตของคนท้องถิ่นภาคเหนือที่ไม่เร่งร้อนวุ่นวาย ชุมชนแห่งนี้มีประเพณีประจำถิ่นที่สำคัญ 3 งาน คือ งานสงวน้ำพระเจดีย์ของวัดประจำหมู่บ้าน งานรดน้ำดำหัวพระครู(เจ้าอาวาสวัด) และงานลอยกระทง เป็นประเพณีที่ชาวบ้านทุกคนร่วมใจกันจัดมาเป็นประจำทุกปีติดต่อกันมานานแล้วถือว่าเป็นเอกลักษณ์ประจำถิ่นที่เคยมีชุมชนอื่นเคยทดลองทำแต่ไม่สำเร็จต่อเนื่อง ในแต่ละปีที่มีประเพณีจะมีอิทธิพลต่อชาวบ้านคือ จะเป็นการสร้างแรงสมัครสมานสามัคคี ทุกคนจะร่วมกันจัดงานตลอดกระบวนการจนงานเสร็จสิ้น ไม่มีปัญหาทะเลาะเบาะแว้งชกต่อยตบตีกัน ทุกคนมีศูนย์รวมเป็นสิ่งเดียวกันคือวัดวาอารามในฐานะสิ่งแทนพุทธศาสนาที่ทุกคนนับถือ และเป้าหมายเดียวกันที่ต้องการสืบทอดประเพณีอันดีงามไว้ให้ยาวนานสู่ลูกสู่หลาน ชาวบ้านจะหยุดงานประจำ(ยกเว้นมีเหตุจำเป็นจริงๆที่ไม่สามารถมาร่วมงานได้)เพื่อมาร่วมงานประเพณีนี้อย่างเนื่องแน่น สนุกสนานและเป็นกันเอง

**องค์กรชุมชนที่ภาคเอกชนให้การสนับสนุนเป็นหลัก
ศูนย์ฟื้นฟูเพื่อชีวิตใหม่วัดร้างบ้านเด่นชัย(กลุ่มบ้านยาไทย)หมู่ที่ 14 ตำบลหนองตอง
อำเภอหางดง จังหวัดเชียงใหม่**

1. สภาพทั่วไปของชุมชน และองค์กรชุมชน

1.1 ประวัติศาสตร์ และความเป็นมา

จากคำบอกเล่าของผู้เฒ่าผู้แก่และเป็นผู้อาวุโสที่ชาวบ้านให้ความเคารพนับถือคือ นายเป้า คำมูล อายุ 93 ปี นายตีบ จันทร์แก้ว อายุ 84 ปี และ นางแก้ว อุปนันท์ อายุ 75 ปี เล่าว่า แต่เดิมนั้นชุมชนแห่งนี้เป็นชุมชนขนาดเล็กที่นับถือพุทธศาสนา มีผู้เข้ามาตั้งถิ่นฐานครั้งแรก ประมาณ 6 หลังคาเรือน เมื่อประมาณ 200 ปีมาแล้ว คือรุ่นปู่ของผู้ให้ข้อมูลทั้งสามคนนั่นเอง การเข้ามาตั้งถิ่นฐานครั้งแรกนั้นคาดว่าเกิดจากการเข้ามาแสวงหาที่ทำกินตามลักษณะของคนสมัยโบราณที่ทำมาหากินตามวิถีเกษตรกรรม มีการแผ้วถางเพื่อจับจองที่ดินทำกินตามกำลังแรงกายที่แต่ละคนมีอยู่จะมากจะน้อยนั้นแตกต่างกันไป คนที่เป็นต้นกำเนิดชุมชนแห่งนี้เป็นคนท้องถิ่นใกล้เคียงในเขตอำเภอหางดงปัจจุบัน ที่อพยพเข้ามาตั้งถิ่นฐานจึงเป็นผู้ที่ใช้ภาษาพื้นเมืองล้านนาเหมือนดังปัจจุบัน มีลักษณะทางสังคมและวัฒนธรรมประเพณีของชาวล้านนา การเดินทางไปมาในสมัยก่อนนั้นใช้การเดินทางเท้าตัดผ่านทุ่งนา และทางเรือพาย พายในแม่น้ำลำคลองในหมู่บ้าน ถนนหนทางเพิ่งจะมีเมื่อประมาณ 50 ปีมานี้เอง และเรือพายในปัจจุบันก็ลดความสำคัญลงไป

ชื่อของหมู่บ้าน “บ้านเด่นชัย” นั้นผู้ให้ข้อมูลบอกว่าเท่าที่จำความได้ชื่อนี้ก็มีมาแต่เดิม และ ไม่ได้สนใจสอบถามคนรุ่นก่อนๆว่ามาจากอะไรหรือมีประวัติของการตั้งชื่ออย่างไรบ้าง ทราบแต่เพียงว่าบ้านเด่นชัยเคยมีวัดชื่อว่า วัดเด่นชัย มีเจ้าอาวาสองค์แรกและองค์เดียวคือพระภิกษุหลวง ซึ่งต่อมาพระภิกษุหลวงได้ย้ายไปอยู่วัดแม่ของ ทำให้วัดเด่นชัยไม่มีพระภิกษุสงฆ์มาจำพรรษา จึงกลายเป็นวัดร้างมาตั้งแต่บัดนั้น ชาวบ้านจึงไปเป็นศรัทธาของวัดในหมู่บ้านใกล้เคียง และวัดร้างในปัจจุบันก็ได้รับการปรับปรุงซ่อมแซมด้วยฝีมือของชาวบ้านกับกลุ่มบ้านยาไทยแต่ก็ไม่ได้มีพระสงฆ์มาจำวัด ชาวบ้านส่วนมากยังต้องการให้มีวัดเป็นสมบัติของหมู่บ้านซึ่งต้องรอดต่อไป ทั้งนี้การไม่มีวัดเป็นของตนเองมิได้หมายความว่าจะเป็นอุปสรรคใหญ่โตสำหรับการประกอบกิจการทางพุทธศาสนา

ชุมชนใกล้เคียงที่มีความสนิทสนมกันมากที่สุดทางด้านกรอยู่ร่วมกันคือ บ้านป่าแดง บ้านป่าเป้า และบ้านหนองช้างซึ่งก็คือหมู่บ้านที่อยู่ติดกันนั่นเอง ความสัมพันธ์ของคนในชุมชนแห่งนี้ถือได้ว่ามีความสัมพันธ์แนบแน่นทางสายความเป็นญาติโดยที่เมื่อสืบค้นเข้าไปในรุ่นบรรพบุรุษแล้วคนในชุมชนเป็นญาติกันแม้ปัจจุบันจะมีนามสกุลแตกต่างกันไปบ้างตามความผิดพลาดหรือเพี้ยนไปของการจดบันทึกข้อมูลและการเรียกขาน จะเห็นได้จากผู้ที่มีลูกมากในสมัยก่อนจะมีผู้สืบ

สกุลมากเช่นกัน ดังเช่น นามสกุล อุปันท์ จะมีผู้ใช้มากที่สุดในปัจจุบัน แต่ไม่ได้มีการแบ่งแยก ความผูกพันกันในชุมชนด้วยนามสกุลทุกครอบครัวยังอยู่ด้วยกันเป็นปกติสุขตามวิถีทางของการ ดำรงชีวิตที่ต้องพึ่งพาอาศัยกันแบบคนชนบท ที่นับถือพุทธศาสนา และประกอบอาชีพเกษตรกรรม

1.2 การปกครองของชุมชน

ในอดีตตั้งแต่การปกครองท้องถิ่นเริ่มต้นให้มีการปกครองแบบมีผู้ใหญ่บ้าน หรือชาวบ้านเรียกว่า พ่อหลวงบ้าน, แก่บ้าน และกำนัน หรือบ้านแคว้น นั้น ชุมชนแห่งนี้ก็เริ่มมีการปกครองแบบนี้มา ตั้งแต่สมัยนั้นมีลำดับการปกครองเรียงกันดังนี้ เริ่มจาก พ่อหลวงหลาน(ไม่ทราบนามสกุล) พ่อหลวงอ้าย(ไม่ทราบนามสกุล) พ่อหลวงแก้ว(ไม่ทราบนามสกุล) พ่อหลวงมูล(ไม่ทราบนามสกุล) ที่เป็นผู้ใหญ่บ้านถึง 2 สมัยซ้อน พ่อหลวงต้น วันจันทร์ พ่อหลวงบุญ กัญธิยะ ละพ่อหลวงต้น กัญธิยะ ซึ่งเป็นผู้ใหญ่บ้านคนปัจจุบันที่รับผิดชอบลูกบ้านที่ปัจจุบันมีจำนวนหลังคาเรือนเพิ่มมากขึ้นเพราะชุมชนบ้านเด่นชัยปัจจุบันเกิดจากการรวมชุมชนกันระหว่างบ้านเด่นชัยเดิมและบางส่วนของบ้านหนองช้างซึ่งเป็นการรวมกันตามการแบ่งเขตปกครองส่วนท้องถิ่นและถือว่าเป็นการรวมกันได้ดีไม่มีปัญหาอะไรเพราะเป็นบ้านพี่น้องใกล้เคียงกัน ตามประวัติศาสตร์หมู่บ้านการปกครองแบบนี้ถือว่าการปกครองแบบเครือญาติ กระทำต่อกันด้วยความเคารพ ไม่ได้ถือกฎหมายมาลงโทษตายตัว แต่จะปกครองกันด้วยเมตตาธรรมตามประสาคนชนบทพี่น้องกัน ซึ่งรัฐ ไม่มีอิทธิพลต่อการปกครอง ชุมชนมากนักจะมีก็แต่เพียงคำสั่งสำคัญที่สั่งลงมาจากเบื้องบนผ่านผู้ใหญ่บ้าน หรือกำนันเป็นบางโอกาสเท่านั้น

การปกครองในชุมชนเริ่มเกิดการเปลี่ยนแปลงไปตามพัฒนาการของระบอบประชาธิปไตย ตั้งแต่ปี พ.ศ.2536 ที่เขตตำบลหนองตองมีการปกครองแบบสุขาภิบาลตำบล ควบคู่ไปกับการมีผู้ใหญ่บ้าน จนกระทั่งเดือนกรกฎาคม 2542 ที่เหลือการปกครองแบบเดียวคือ เทศบาลตำบลหนองตอง หมู่บ้านแห่งนี้ไม่มีคณะกรรมการเทศบาลตำบล และชุมชนแห่งนี้ยังต้องปรับเปลี่ยนตนเองไปตามระบบการปกครองใหม่ จะอย่างไรก็ตามแม้การปกครองโดยรวมจะเปลี่ยนไป สังคมเปิดกว้างมากขึ้น ชุมชนแห่งนี้ยังมีความสัมพันธ์กันแน่นแฟ้นภายในเหมือนดังที่เคยเป็นในอดีต

1.3 ขนาดและจำนวนประชากร

ชุมชนแห่งนี้มี 121 หลังคาเรือน 132 ครอบครัว มีจำนวนประชากรดังตารางต่อไปนี้ (ข้อมูล ปี พ.ศ.2542 , ที่มา : แบบบันทึกข้อมูลประชากรในความรับผิดชอบของสถานีอนามัยหนองไคร้ ตำบลหนองตอง อำเภอหางดง จังหวัดเชียงใหม่)

อายุ (ปี)	จำนวน (คน)		รวม
	ชาย	หญิง	
0-4	10	16	26
5-9	13	15	28
10-14	10	17	27
15-19	11	15	26
20-24	10	13	23
25-29	12	18	30
30-34	12	18	30
35-39	15	20	35
40-44	14	15	29
45-49	14	21	35
50-54	12	16	28
55-59	10	12	22
60-64	12	14	26
65-69	8	7	15
70-74	5	5	10
75-79	4	5	9
รวม	172	227	399

โดยภาพรวมแล้ว ชุมชนแห่งนี้จะมีลักษณะโครงสร้างประชากรที่มีจำนวนประชากรเพศหญิงมากกว่าเพศชายเกือบทุกกลุ่มอายุ และมีประชากรวัยแรงงาน(อายุ 15-59 ปี)จำนวนมากที่สุด

1.4 สภาพภูมิศาสตร์และการคมนาคมติดต่อ

ชุมชนบ้านเด่นชัย หมู่ที่ 14 ตำบลหนองตอง อำเภอหางดง จังหวัดเชียงใหม่ มีสภาพทางภูมิศาสตร์เป็นที่ราบลุ่ม มีคลองชลประทานตัดผ่านทางด้านทิศตะวันตกและทิศตะวันออกของหมู่บ้าน สถานที่ตั้งของชุมชนมีขอบเขตการติดต่อดังนี้

ทิศเหนือติดต่อกับ เขต บ้านป่าเป้า หมู่ที่ 8 ตำบลหนองตอง อำเภอหางดง จังหวัดเชียงใหม่

ทิศใต้ ติดต่อกับ เขต บ้านแม่กึ่งน้อย หมู่ที่ 9 ตำบลทุ่งด้อม อำเภอสันป่าตอง จังหวัดเชียงใหม่

ทิศตะวันตก ติดต่อกับ เขต บ้านหนองไคร้ หมู่ที่ 9 ตำบลหนองตอง อำเภอหางดง จังหวัด เชียงใหม่

ทิศตะวันออก ติดต่อกับ เขต บ้านหนองช้าง หมู่ที่ 7 ตำบลหนองตอง อำเภอหางดง จังหวัด เชียงใหม่

การคมนาคมติดต่อในหมู่บ้านจะเป็นถนนลาดยางและถนนคอนกรีตเสริมเหล็กสามารถเดินทางไปมาได้สะดวกสบาย การเดินทางเพื่อไปยังหมู่บ้านใกล้เคียงหรือในตัวอำเภอต้องโดยสารรถสามล้อเครื่อง (เป็นสามล้อเครื่องที่ดัดแปลงมาจากรถจักรยานยนต์แล้วมีรถเข็นสองล้อพ่วงหลัง และมีหลังคากันแดดกันฝน) ส่วนผู้ที่มีพาหนะเป็นของตนเองก็จะสะดวกต่อการเดินทาง สำหรับอัตราค่าโดยสารรถสามล้อเครื่องแต่ละเที่ยวโดยประมาณราคา 15-20 บาทต่อคนเท่ากันทุกคนไม่ว่าเด็กหรือคนชรา สถานที่ที่ประชาชนในหมู่บ้านจับจ่ายซื้อหาของใช้เครื่องอุปโภคและบริโภค คือ ตลาดต้นไชคที่อยู่ห่างไกลออกไปประมาณ 3 กิโลเมตรตั้งอยู่ ณ หมู่ที่ 1 บ้านต้นไชค ตำบลหนองตอง อำเภอหางดง จังหวัดเชียงใหม่ ส่วนตลาดที่อยู่ใกล้กว่านี้คือ ตลาดบวกรอก ตั้งอยู่ ณ หมู่ที่ 2 บ้านบวกรอก ตำบลหนองตอง อำเภอหางดง จังหวัดเชียงใหม่ แต่ชาวบ้านไม่นิยมไปจับจ่ายซื้อของ เพราะเป็นตลาดที่มีขนาดเล็ก และสินค้าจำหน่ายมีจำนวนน้อย นอกจากนี้ยังมีตลาดที่อยู่ใกล้ๆ คือ ตลาดสดบ้านสันนิรมิ๊ง ตำบลนิรมิ๊ง อำเภอเมือง จังหวัดลำพูนแต่ถ้ามีงานใหญ่ที่ต้องซื้อของจำนวนมากชาวบ้านจะนิยมไปตลาดสดหนองดอก อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน

1.5 ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

ผู้ให้ข้อมูลสำหรับงานวิจัย ได้แก่ คณะกรรมการศูนย์ฟื้นฟูเพื่อชีวิตใหม่วัดร้างบ้านเด่นชัย(กลุ่มบ้านยาไทย)ประกอบไปด้วยบุคคลต่อไปนี้(เป็นตัวแทนจากจำนวนคณะกรรมการทั้งหมด 13 คน)

1. นายบุญ อุปนันท์ อายุ 42 ปี จบการศึกษาระดับประถมศึกษา(ป.4) รับผิดชอบเป็นประธานคณะกรรมการศูนย์ฟื้นฟูเพื่อชีวิตใหม่วัดร้างบ้านเด่นชัย นอกจากนี้ยังมีบทบาทอื่นในหมู่บ้านที่สำคัญๆ ได้แก่ เป็นอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน เป็นคณะกรรมการหมู่บ้าน ประสานบริหารการพัฒนาวัดร้างบ้านเด่นชัย

2. นายสุทัศน์ อุปนันท์ อายุ 38 ปี จบการศึกษาระดับประถมศึกษา(ป.4) รับผิดชอบเป็นคณะกรรมการศูนย์ฟื้นฟูเพื่อชีวิตใหม่วัดร้างบ้านเด่นชัยฝ่ายประธานกลุ่มออมทรัพย์ นอกจากนี้ยังมีบทบาทอื่นในหมู่บ้านที่สำคัญๆ คือ เป็นหัวหน้ากลุ่มเกษตรกรประจำหมู่บ้าน

3. นายแก้ว อุปนันท์ อายุ 58 ปี จบการศึกษาระดับประถมศึกษา(ป.4) รับผิดชอบเป็นคณะกรรมการศูนย์ฟื้นฟูเพื่อชีวิตใหม่วัดร้างบ้านเด่นชัย ฝ่ายหมอพื้นบ้าน นอกจากนี้ยังมี

บทบาทอื่นในหมู่บ้านที่สำคัญๆ ได้แก่ เป็นอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน เป็นกรรมการบริหารการพัฒนาวัดร้างบ้านเด่นชัย และเป็นอดีตกรรมการ การศึกษาของหมู่บ้าน

4. นายจันทร์ อินแดง อายุ 59 ปี จบการศึกษาสูงสุดระดับประถมศึกษา(ป.4) รับผิดชอบเป็นคณะกรรมการศูนย์ฟื้นฟูเพื่อชีวิตใหม่วัดร้างบ้านเด่นชัยฝ่ายหัวหน้ากลุ่มจักสาน นอกจากนี้ยังมีบทบาทอื่นในหมู่บ้านที่สำคัญๆ ได้แก่ เป็นอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน

5. นางอมร กลิ่นหอม อายุ 28 ปี จบการศึกษาสูงสุดระดับประถมศึกษา(ป.6) รับผิดชอบเป็นคณะกรรมการศูนย์ฟื้นฟูเพื่อชีวิตใหม่วัดร้างบ้านเด่นชัย ฝ่ายหัวหน้ากลุ่มเย็บหมวก

6. นางแพง ตาเปี้ย อายุ 49 ปี จบการศึกษาสูงสุดระดับประถมศึกษา(ป.4) รับผิดชอบเป็นคณะกรรมการศูนย์ฟื้นฟูเพื่อชีวิตใหม่วัดร้างบ้านเด่นชัย ฝ่ายหัวหน้ากลุ่มหมอนวดแผนไทย

7. นางจันทร์แก้ว อุปนันท์ อายุ 43 ปี จบการศึกษาสูงสุดระดับประถมศึกษา(ป.4) รับผิดชอบเป็นคณะกรรมการศูนย์ฟื้นฟูเพื่อชีวิตใหม่วัดร้างบ้านเด่นชัย ฝ่ายหัวหน้ากลุ่มข้าวกล้าง

8. นางลำดวน สุขใจ อายุ 37 ปี จบการศึกษาสูงสุดระดับประถมศึกษา(ป.4) รับผิดชอบเป็นคณะกรรมการศูนย์ฟื้นฟูเพื่อชีวิตใหม่วัดร้างบ้านเด่นชัย ฝ่ายหัวหน้ากลุ่มหล่อเทียน

9. นางเชียว ศรีเมืองมา อายุ 50 ปี จบการศึกษาสูงสุดระดับประถมศึกษา(ป.4) รับผิดชอบเป็นคณะกรรมการศูนย์ฟื้นฟูเพื่อชีวิตใหม่วัดร้างบ้านเด่นชัยฝ่ายหัวหน้ากลุ่มเกษตรสมุนไพรร

2. ศักยภาพขององค์กรชุมชนในการพึ่งตนเองทางสาธารณสุขมูลฐาน

2.1 ศักยภาพขององค์กรชุมชน มีลักษณะ ดังนี้

2.1.1 สถานภาพทางเศรษฐกิจ สังคม ของกรรมการ ผู้นำองค์กร

องค์กรชุมชนแห่งนี้เกิดจากภาคเอกชนอย่างแท้จริง คือ มีคณะกรรมการที่เริ่มต้นจากหมอเมือง ชื่อ นายบุญ อุปนันท์ ซึ่งเป็นคนในหมู่บ้านต้องการช่วยเหลือผู้ติดเชื้อเอดส์ด้วยยาสมุนไพรร ต่อมาผู้ที่มีจิตศรัทธาอยากช่วยเหลือผู้ติดเชื้อและมีอุดมการณ์เดียวกับนายบุญ อุปนันท์ จำนวนหนึ่ง ได้รวมกลุ่มกันเพื่อช่วยเหลือผู้ติดเชื้อเอดส์ ทำให้เกิดคณะทำงานภายในองค์กรขึ้น ซึ่งส่วนใหญ่เป็นชาวบ้านทั่วไป ที่มีฐานะทางเศรษฐกิจระดับปานกลาง จบการศึกษาระดับประถมศึกษา แต่เข้ามาทำงานด้วยความสมัครใจ มีอุดมการณ์เดียวกัน มีหลายคนที่ทำหน้าที่อื่นในหมู่บ้าน และมีหลายคนเพิ่งเข้ามาเรียนรู้การทำงาน ดังแสดงไว้ในข้อมูลทั่วไปของผู้ให้ข้อมูลสำคัญไว้แล้ว แต่ได้รับการช่วยเหลือในการจัดตั้งกลุ่มโดยองค์กรพัฒนาเอกชน

2.1.2 จิตสำนึก แรงจูงใจ การรับรู้ของกรรมการ ผู้นำองค์กร

จิตสำนึก และแรงบันดาลใจ ขององค์กรนี้เริ่มต้นจาก นายบุญ อุปนันท์ ที่เป็นชาวบ้านธรรมดาแต่มีความรู้เรื่องยาสมุนไพรรที่ใช้รักษาโรคมาแต่โบราณ เกิดแรงบันดาลใจที่อยากใช้ยา

สมุนไพรมันเองมีความรู้อยู่เข้ามาช่วยเหลือผู้ติดเชื้อเอดส์ในชุมชนที่ตนเองอาศัยอยู่ที่นับวันจะเพิ่มจำนวนขึ้นและล้มตายไปเป็นจำนวนที่น่าเป็นห่วง เป็นการเริ่มต้นเพื่อรักษาอาการแทรกซ้อนในตัวผู้ป่วยเหล่านั้น จนเป็นที่ยอมรับ และเกิดความสนใจของชาวบ้าน และมีผลการรักษาอาการที่น่าพอใจมีผู้ติดเชื้อมารับการรักษาจำนวนเพิ่มมากขึ้นเรื่อยๆ เป็นการเริ่มต้นการทำงานที่มุ่งเป้าไปที่เป็นการสร้างบุญสร้างกุศลทุกคนที่เข้ามาทำงานด้วยความเสียสละไม่หวังผลประโยชน์อื่นใด ทำให้ได้รับความศรัทธาและไว้น้ำใจจากประชาชน

ต่อมาได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานต่างๆ ที่สำคัญคือได้มีองค์กรเอกชน คือ มูลนิธิพัฒนาศักยภาพองค์กรชุมชนภาคเหนือ จังหวัดเชียงใหม่ซึ่งเป็นองค์กรพัฒนาเอกชน เข้ามาช่วยเหลือในการจัดตั้งกลุ่มให้เป็นระบบมากขึ้น ทำให้อาสาสมัครที่เข้ามาทำงานได้ทราบบทบาทหน้าที่ของตนเอง ชัดเจนและมีการทำงานที่เป็นระบบมากขึ้น

2.1.3 ประสิทธิภาพ หรือผลงานขององค์กร

ผลงานขององค์กร คือ ในการช่วยเหลือด้านการดูแลสุขภาพผู้ติดเชื้อเอดส์ ตามวิถีทางของแพทย์แผนไทยทำให้ผู้ติดเชื้อมีอาการแทรกซ้อนน้อยลง ช่วยให้เข้าได้มีชีวิตสบายขึ้น มีกำลังใจที่จะดำรงชีวิตต่อไป และไม่ต้องแบกภาระเรื่องค่ารักษาพยาบาลด้วยยาแผนปัจจุบันที่ราคาแพง มีทางเลือกใหม่ในการรับการรักษาที่ถูกต้อง ปลอดภัยด้วยยาสมุนไพรท้องถิ่น ที่สำคัญคือเป็นการรักษาโดยการให้เปล่า นอกจากนี้แล้วยังมีการสร้างเครือข่ายย่อยภายในองค์กรนี้ขึ้นเพื่อช่วยเหลือกันในการสร้างอาชีพ โดยมี องค์กรเอกชนเข้ามาช่วยเหลือในการจัดตั้งกลุ่ม มีการพาชาวบ้านแต่ละกลุ่มไปศึกษาดูงานของชุมชนอื่นๆที่ประสบความสำเร็จ เมื่อได้เห็นแบบอย่างแล้วชุมชนนี้ก็นำมาประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับชุมชนของตนเอง กลุ่มเครือข่ายประกอบไปด้วย กลุ่มผู้สูงอายุจักสาน กลุ่มดำข้าวกล้าง กลุ่มออมทรัพย์ กลุ่มหล่อเทียน กลุ่มหมอนวดแผนไทย กลุ่มหมอนพื้นบ้าน กลุ่มหมอเรียกวัวญ กลุ่มหมอกระดูก กลุ่มเกษตรสมุนไพรมัน กลุ่มข้าวสาร และกลุ่มเย็บหมวก แต่ละกลุ่มมีบทบาทแตกต่างกันไป ซึ่งกลุ่มเครือข่ายย่อยทั้งหมดอยู่ในการกำกับดูแลของคณะกรรมการบริหารศูนย์ฟื้นฟูเพื่อชีวิตใหม่วัดร้างบ้านเด่นชัย(กลุ่มบ้านยาไทย) โดยที่หัวหน้ากลุ่มแต่ละกลุ่มเป็นคณะกรรมการบริหาร มีคณะกรรมการหมู่บ้าน เจ้าหน้าที่ภาครัฐ และเจ้าหน้าที่มูลนิธิเอกชน เป็นที่ปรึกษาและคอยตรวจสอบการทำงานไปในตัว

การทำงานของแต่ละกลุ่มจะสอดคล้องกับนโยบายที่เกิดจากการประชุมกลุ่มในคณะกรรมการบริหารดังนั้นจึงไม่มีปัญหาการทำงานที่ก้าวก่ายกัน งานของแต่ละกลุ่มจะทำเมื่อว่างจากงานประจำเมื่อไม่การทำสวนหรือรับจ้างอะไรแต่ละกลุ่มก็จะมาทำกิจกรรมของตนเอง

ประธานของศูนย์แห่งนี้คือ นายบุญ อุปพันธ์ ยังได้รับเชิญให้เป็นวิทยากรในสถานที่ต่างๆจึงได้มี ปฏิสัมพันธ์กับสังคมภายนอก นอกจากนี้ยังมีชุมชนอื่นมาศึกษาดูงานในองค์กรแห่งนี้

จึงทำให้ชุมชนแห่งนี้มีชื่อเสียงเป็นที่รู้จักในวงกว้างมากขึ้น ทั้งภาครัฐ และภาคเอกชน ประกอบกับได้ รับความช่วยเหลือด้วยดีตลอดมาจากบุคคลและหน่วยงานหลายๆแห่งทำให้องค์กรนี้เติบโตขึ้นอย่าง มั่นคงและรวดเร็ว

2.2 กิจกรรมการสาธารณสุขมูลฐานในชุมชน

องค์กรแห่งนี้มีบทบาทหลักในกิจกรรมการสาธารณสุขมูลฐาน คือ การช่วยเหลือผู้ติดเชื้อ เอดส์และให้ความร่วมมือกับชุมชนในการดำเนินกิจกรรมด้านสาธารณสุขมูลฐานอื่นๆเช่น การเผยแพร่ความรู้เรื่องโรคภัยไข้เจ็บให้กับคนทั่วไป ซึ่งถือเป็นกิจกรรมด้านสุขศึกษา แต่เมื่อได้สอบถามกลุ่ม ผู้ให้ข้อมูลสำคัญว่ามีกิจกรรมการสาธารณสุขมูลฐานใดบ้าง ที่เป็นปัญหาทำความลำบากใจและกั กใจได้ยากทั้งนี้มิได้หมายความว่าปัญหาที่เหลือจะไม่มีอะไรต้องแก้ไขเพียงแต่ว่ากิจกรรมต่างๆ เหล่านั้น ชุมชนสามารถจัดการให้เป็นปกติได้ ดังนั้นจึงได้ประเด็นปัญหาที่ชุมชนสนใจและตระหนัก ว่าเป็นปัญหาสำคัญของชุมชนที่ต้องเร่งแก้ไขอย่างต่อเนื่อง คือ กิจกรรมเรื่องเอดส์ เพราะว่า เป็นโรค ที่ป้องกัน ได้ยากและเมื่อเป็นแล้วมีความรุนแรงถึงขั้นที่ทุกคนต้องเสียชีวิตนอกจากนี้การกำเนิดของ องค์กรแห่งนี้ก็เริ่มจากการช่วยเหลือผู้ติดเชื้อเอดส์ ทำให้เป็นที่ สนใจของคนในชุมชน ประกอบกับ การรวมกลุ่มกันในปัจจุบันได้ช่วยเหลือด้านสุขภาพให้กับผู้ติดเชื้อและยังช่วยเหลือด้านอาชีพที่เพิ่ม รายได้ให้กับผู้ติดเชื้อที่เข้ามาเป็นสมาชิกกลุ่มต่างๆด้วย จึงเป็นที่ยอมรับของคนทั่วไป และต้องมีการ สานต่อการดำเนินกิจกรรมขององค์กรนี้ให้สามารถสนองตอบต่อการแก้ไขปัญหาคต่อไป

ผลการดำเนินงานที่ผ่านมาถือว่าประสบความสำเร็จทั้งต่อสุขภาพกายของผู้ติดเชื้อที่ได้ รับการดูแลเอาใจใส่ด้วยยาสมุนไพร และสุขภาพจิตที่มีการสนใจดูแลผู้ติดเชื้อทำให้มีกำลังใจมีความ หวังที่จะมีชีวิตอยู่ต่อสู้กับปัญหาต่างบนโลกนี้เหมือนคนปกติสำหรับประชาชนทั่วไปถือได้ว่าองค์กรนี้ ได้ปลูกจิตสำนึกของการมองเห็นและตระหนักถึงอันตรายจากโรคเอดส์ เป็นหน่วยที่ทำหน้าที่เผยแพร่ ความรู้เรื่องโรคเอดส์ด้วยวิธีทำให้อู มีตัวอย่างผู้ติดเชื้อให้ชาวบ้านได้พบเห็นว่าเอดส์มีจริงและเป็น อันตรายจริงๆ และสิ่งที่สำคัญที่สุดคือองค์กรแห่งนี้ได้สร้างแรงบันดาลใจและปลูกจิตสำนึกให้กับ ประชาชนทั่วไป โดยเฉพาะคนในสังคมที่ต้องหันมาให้ความสำคัญว่าเอดส์เป็นปัญหาสังคมที่ทุกคน ต้องช่วยกันดูแล แก้ไขเป็นการสร้างแรงจูงใจให้ทุกคนเข้าใจตรงกันว่าเราและผู้ติดเชื้อเอดส์อยู่ร่วมกัน ได้ เพียงแต่ขอให้มีความเข้าใจเพื่อเอื้ออาทรต่อกันเหมือนดังที่องค์กรนี้ได้ดำเนินการกิจกรรมเพื่อคนใน สังคมอยู่

องค์กรแห่งนี้ได้ต่อยอดของการรวมกลุ่มไม่เพียงแต่ช่วยเหลือด้านสุขภาพเท่านั้นยังได้ สร้างอาชีพที่เป็นรายได้ให้กับผู้ติดเชื้อและสมาชิกของกลุ่มที่เป็นคนในชุมชนด้วยกัน ทำให้ประชาชน มีส่วนร่วมในการพึ่งตนเองในกิจกรรมสาธารณสุขมูลฐานนี้ด้วย ถือได้ว่าเป็นจุดเริ่มต้นที่ดีในการ ดำเนินกิจกรรมสาธารณสุขมูลฐานด้านอื่นๆต่อไป เมื่อชุมชนได้ดำเนินการในกิจกรรมที่แสดงถึงการ

พึ่งตนเอง จะมีหน่วยงานหรือบุคคลต่างๆ เข้ามาสนับสนุนเหมือนดังที่ชุมชนแห่งนี้ประสบอยู่ โดยเฉพาะภาครัฐที่พร้อมเสมอที่จะเข้ามาให้ความช่วยเหลือ

2.3 สถานะภาพการพึ่งตนเองทางสาธารณสุขมูลฐาน มีลักษณะ ดังนี้

2.3.1 องค์ประกอบ 3 ก. คือ องค์กร กองทุน กำลังคน

เป็นการเริ่มต้นจัดตั้งองค์กรด้วยเทคโนโลยีพื้นฐานคือการแพทย์แผนไทย ด้วยคนในชุมชน ทำงานเพื่อคนในชุมชนเองอย่างต่อเนื่องจนกระทั่งเกิดกลุ่มที่มั่นคงตามมา นอกจากนี้ยังได้แลกเปลี่ยนเทคโนโลยีพื้นฐานกับกลุ่มองค์กรอื่นขณะไปศึกษาดูงานขององค์กรตัวอย่างด้วย แล้วนำมาปรับใช้ให้เข้ากับชุมชนของตนเอง ถือว่าเป็นการคิดเองทำเอง และองค์กรสามารถตัดสินใจในการดำเนินงานกิจกรรมต่างๆ ได้ด้วยตนเอง มีอิสระเต็มที่ในการทำงาน

ตลอดเวลา 6 ปีที่ผ่านมาจนถึงปัจจุบันองค์กรแห่งนี้ได้มีเงินทุนหมุนเวียนเพิ่มขึ้น ทั้งในระดับกลุ่มเครือข่ายและศูนย์กลางของกลุ่ม นับว่าเป็นประโยชน์ต่อชุมชนทั้งในแง่ของสุขภาพ เศรษฐกิจและการดำรงชีวิตของคนในสังคมประกอบกับกรมการบริหารศูนย์แห่งนี้เข้ามาทำงานด้วยความสมัครใจ และมีการเตรียมพร้อมก่อนเข้ามาทำงานจริงด้วยการถ่ายทอดเทคโนโลยีของชุมชนเองทำให้ได้คนมีคุณภาพมาบริหารงานด้วยคุณธรรมจนถึงปัจจุบันถือได้ว่าการดำเนินงานมีความลงตัว ยืนอยู่ได้ด้วยตนเอง ไม่ต้องเป็นภาระของทางราชการหรือหน่วยงานผู้ให้การสนับสนุนอื่นใด

2.3.2 เจ้าหน้าที่ นักวิชาการและนักการเมือง

เจ้าหน้าที่ทั้งภาครัฐ เอกชน นักวิชาการ และนักการเมือง ในหลายฝ่ายหลายหน่วยงานต่างให้ความสนใจเข้ามาเยี่ยมเยียนองค์กรแห่งนี้เป็นประจำไม่ขาดสาย ส่วนมากเข้ามาเพื่อติดตามดูผลงานที่พัฒนาขึ้นตามลำดับ นอกจากนี้ยังเข้ามาให้ความรู้แลกเปลี่ยนความรู้ประสบการณ์การทำงานในชุมชน ซึ่งเป็นผลดีต่อการดำเนินงานขององค์กรเป็นอย่างมากยิ่งเป็นการเปิดโลกทัศน์ให้กว้างขึ้น

2.3.3 งบประมาณ

องค์กรแห่งนี้ ได้รับการสนับสนุนและส่งเสริมด้านอุปกรณ์และเครื่องมือ รวมถึงงบประมาณ และการประชาสัมพันธ์ให้ชุมชนนี้เป็นที่รู้จักอย่างกว้างขวางออกไป ส่งผลต่อการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง งบประมาณที่ได้รับสนับสนุนจะมีจำนวนไม่แน่นอนแต่ก็ได้รับมาบ่อยๆ มากบ้างน้อยบ้างก็เป็นผลดีทั้งสิ้น แต่สิ่งสำคัญคือ ทุกครั้งที่องค์กรได้รับงบประมาณสนับสนุนมาผู้ให้การสนับสนุนจะมอบความไว้วางใจให้องค์กรนำไปบริหารจัดการเองอย่างเป็นอิสระ และองค์กรก็ไม่ได้ทำให้เกิดความผิดพลาดมีการนำงบประมาณที่ได้มาเข้าที่ประชุมเพื่อวางแผนจัดสรรดำเนินงานที่ลงตัวและบรรลุวัตถุประสงค์เป็นประโยชน์ต่อคนส่วนมาก ทำให้มีงบประมาณหมุนเวียนภายในองค์กรเพิ่มมากขึ้นเรื่อยๆ

2.3.4 การวางแผน

ชุมชนแห่งนี้ไม่ได้มีการวางแผนการดำเนินการต่างๆเป็นกิจลักษณะหรือเป็นทางการ แต่เป็นการวางแผนเฉพาะกิจ ทุกครั้งที่ชุมชนประสบปัญหาอะไรขึ้นมา ทุกคนในชุมชนจะรับรู้และตระหนักถึงความสำคัญของการแก้ปัญหาการเหล่านั้นอย่างเท่าทันกัน และเมื่อนั้นจะมีการดำเนินการเพื่อ แก้ไขปัญหานั้นอย่างทันท่วงทีและได้ผล หรือแม้แต่งบประมาณที่จะใช้ในการดำเนินงานแก้ปัญหา หรือพัฒนากิจกรรมใด เมื่อองค์กรชุมชนได้รับมาก็จะมีการจัดสรรตามความเหมาะสมและความเห็นชอบของที่ประชุม ซึ่งก็ไม่ได้มีการจัดสรรงบประมาณไว้ล่วงหน้า นับว่าเป็นผลดี เพราะเป็นการทำงานที่ทันต่อเหตุการณ์และเป็นการแก้ปัญหาได้ถูกจุด ถือว่าเป็นภูมิปัญญาอย่างหนึ่ง เพราะบางครั้งการกำหนดงบดำเนินงานไว้ล่วงหน้าอาจจะไม่เหมาะสมกับเหตุการณ์ขณะนั้นก็ได้ ข้อมูลที่ใช้ในการวางแผนก็เป็นข้อมูลปัจจุบันที่สามารถนำมาใช้ในการวางแผนได้ทันที และยัง สามารถปรับเปลี่ยนได้ตลอดเวลาเพื่อให้พร้อมกับการนำแผนไปใช้ในการแก้ปัญหา

2.3.5 การสนับสนุน จปฐ. (ความจำเป็นขั้นพื้นฐาน)

ประเทศไทยได้ส่งเสริมให้มีการสำรวจ จปฐ.(ความจำเป็นขั้นพื้นฐาน)ในทุกชุมชน เพื่อนำมาเป็นข้อมูลสำคัญของแต่ละหมู่บ้านมาใช้ในการวางแผนแก้ไขปัญหามาที่สำรวจแล้วตกเกณฑ์จปฐ. ชุมชนแห่งนี้ก็มีการสำรวจเช่นกัน โดยกลุ่มอาสาสมัครและเก็บไว้เป็นข้อมูลของ หมู่บ้าน ซึ่งส่วนใหญ่แล้วก็นำมาใช้เป็นข้อมูลเพื่อแก้ปัญหาหมู่บ้าน แต่องค์กรแห่งนี้เท่าที่ผ่านมาก็ได้ดำเนินการลงไปโดยไม่ได้ใช้ จปฐ.เป็นเกณฑ์ เพียงแต่อาศัยข้อมูลที่คณะกรรมการและสมาชิกประสบพบเจอมาแล้ว นำมาเข้าที่ประชุมก็สามารถนำมาใช้ในการแก้ปัญหาได้ในระดับหนึ่ง แต่กองทุนหรือเงินทุน หมุนเวียนขององค์กรนี้ก็สนับสนุนการพัฒนาหมู่บ้านได้อีกทางหนึ่งจึงถือเป็นการสนับสนุนการใช้ จปฐ.พัฒนาหมู่บ้านได้ และชาวบ้านก็ให้ความสำคัญกับเกณฑ์ จปฐ. เช่นกันเพราะถือเป็นข้อมูลที่มีความละเอียดเพราะเกิดจากการสำรวจชุมชนของตนเองที่สามารถใช้อ้างอิงได้

2.3.6 การเตรียมชุมชนให้เป็นครู

ชุมชนแห่งนี้มีองค์กรชุมชนที่สามารถเป็นตัวอย่างได้ กล่าวคือ องค์กรชุมชนแห่งนี้ได้รับความ สนใจ มีผู้มาติดต่อขอศึกษาดูงานอยู่เป็นประจำ ทั้งในระดับ จังหวัด ต่างจังหวัด และต่างประเทศ ก็เคยมาดูงาน จึงมีความเป็นครูได้สูง สอนชุมชนอื่นๆให้สามารถเข้าใจและนำไปปฏิบัติได้ และยังมีการติดตามดูผลงานการสอนหมู่บ้านอื่นด้วย โดยการกลับไปเยี่ยมเยียนหมู่บ้านที่เคยมาดูงานแล้วนำไปปฏิบัติจนเกิดผลสำเร็จ เมื่อมีผู้มาศึกษาดูงาน จะมีการกล่าวต้อนรับ และมีการเลี้ยงของหวานอาหารว่างแก่ผู้มาดูงาน โดยประธานองค์กรจะกล่าวแนะนำตัว แนะนำกลุ่มเครือข่ายขององค์กร แนะนำประธานของแต่ละกลุ่ม บอกเล่าประวัติขององค์กรตั้งแต่แรกเริ่มจนถึงปัจจุบัน แล้วพาไปดูกิจกรรมของกลุ่ม ซึ่งถือเป็นธรรมเนียมปฏิบัติตามแนวทางนี้ทุกครั้งเมื่อมีผู้มาขอศึกษาดูงาน

อย่างเป็นทางการ แต่ถ้ามาแบบไม่เป็นทางการ สามารถมาเยี่ยมชมนได้ทุกวันพระก็จะได้รับประสบการณ์ที่ดีเช่นกัน และยินดีต้อนรับผู้มาเยือนเสมอ

3. ปัจจัยทางสังคม เศรษฐกิจ และวัฒนธรรม ที่สัมพันธ์กับศักยภาพขององค์กรชุมชน

3.1 ปัจจัยทางสังคม มีลักษณะ ดังนี้

3.1.1 การศึกษาและโลกทัศน์

ชาวบ้านส่วนมากจะจบการศึกษาระดับประถมศึกษา ถึงแม้ว่าประชาชนจะมีระดับการศึกษาที่ไม่สูงมากนัก ชาวบ้านกลับให้ความสำคัญของการเมืองมากเพราะการเมืองมีผลต่อชีวิตความเป็นอยู่ของคนในสังคมทั้งทางตรงและทางอ้อม ชาวบ้านจะติดตามตลอดเวลาว่า นักการเมืองที่พวกเขาต้องการนั้นจะต้องเป็นอย่างไร และจะให้ความสนใจติดตามข่าวสารบ้านเมืองอยู่เสมอ สังเกตได้จากการเลือกตั้งนักการเมืองระดับ ท้องถิ่นคือ สมาชิกสภาเทศบาลตำบลหนองตอง ที่มีผู้มีสิทธิเลือกตั้งรวมทั้งสิ้น ประมาณ 300 คน แต่จากการนับบัตรลงคะแนนหลังการเลือกตั้ง มีผู้ไม่มาใช้สิทธิเพียง 40 คน ซึ่ง ในจำนวน 40 คนนี้ส่วนมากมาไม่ได้เนื่องจากติดธุระการทำงานต่างถิ่นจึงกลับมาลงคะแนนเสียงไม่ทันเวลา

3.1.2 กลุ่มทางสังคม

เนื่องจากกลุ่มบ้านยาไทย มีกลุ่มเครือข่ายขององค์กรย่อยต่างๆในหมู่บ้านมาทำงานร่วมกันภายใต้ชื่อ ศูนย์ฟื้นฟูเพื่อชีวิตใหม่วัดร้างบ้านเด่นชัย(กลุ่มบ้านยาไทย) ประกอบไปด้วย กลุ่มผู้สูงอายุจักสาน กลุ่มตำข้าวกล้าง กลุ่มออมทรัพย์ กลุ่มหล่อเทียน กลุ่มหมอนวดแผนไทย กลุ่มหมอนพื้นบ้าน กลุ่มหมอนเรียกขวัญ กลุ่มหมอนกระดูก กลุ่มเกษตรสมุนไพร กลุ่มอบสมุนไพร กลุ่มข้าวสาร และกลุ่มเย็บหมวก แต่ละกลุ่มจะมีสมาชิกเป็นของกลุ่มจำนวนหนึ่งแตกต่างกันไปมาก น้อยตามความสนใจของคนในชุมชน และประธานหรือหัวหน้ากลุ่มสามารถเป็นสมาชิกกลุ่มอื่นได้ด้วย แต่มีกติกากว่าแต่ละกลุ่มจะมีหัวหน้ากลุ่มไม่ซ้ำกัน ทำให้การบริหารและทำงานมีความเป็นอิสระ และสอดคล้องสัมพันธ์กัน ทั้งนี้มีคณะกรรมการใหญ่ของกลุ่มบ้านยาไทยเป็นคณะทำงานกำกับดูแลด้านต่างๆ มีนายบุญ อุปนนท์ เป็นประธาน และหัวหน้ากลุ่มต่างๆเป็นกรรมการร่วม กับบุคคลสำคัญคนอื่นในหมู่บ้าน

กลุ่มเครือข่ายเหล่านี้มีเป้าหมายหลักที่มีมาตั้งแต่เริ่มสร้างกลุ่มบ้านยาไทย เพื่อช่วยเหลือผู้ติดเชื้อเอดส์ด้านการรักษาพยาบาลตามแบบแผนโบราณ แต่กลุ่มเครือข่ายเหล่านี้ต่อมามีวัตถุประสงค์ เพื่อช่วยเหลืออาสาสมัครด้านเศรษฐกิจ อันเป็นการสนับสนุนอาสาสมัครได้อีกทางหนึ่ง จะได้มีการกำลังใจ กำลังใจ และกำลังทรัพย์ที่มีไว้สำหรับต่อสู้กับงานขององค์กรนี้ต่อไป ซึ่งแต่ละกลุ่มก็มีบทบาทแตกต่างกันไปตามชื่อที่ตั้งไว้ และมีวัตถุประสงค์ที่ชัดเจนเฉพาะของแต่ละกลุ่มทั้งนี้มีเป้าหมายหลักอยู่ที่การช่วยเหลือด้านสุขภาพตามแบบแผนโบราณในผู้ติดเชื้อเอดส์

นอกจากองค์กรชื่อ“ศูนย์ฟื้นฟูเพื่อชีวิตใหม่วัดร้างบ้านเด่นชัย(กลุ่มบ้านยาไทย)”แล้ว ชุมชนแห่งนี้ยังมีกลุ่มทางสังคมต่างๆหลายกลุ่มที่ดำเนินการช่วยเหลือคนในชุมชนด้วยวิถีทางต่างๆที่สำคัญ คือ กลุ่มสตรีแม่บ้าน ที่จัดตั้งขึ้นมาเพื่อให้มีบทบาทสำคัญต่องานต่างๆที่จัดขึ้นในหมู่บ้าน ไม่ว่าจะเป็นงานมงคล เช่น ขึ้นบ้านใหม่ แต่งงาน หรืองานอวมงคล เช่น งานฌาปนกิจศพ ซึ่งกลุ่มสตรีเหล่านี้จะรวมกลุ่มกันขึ้นมาโดยอัตโนมัติทุกครั้งที่มีการทำร่วมกันในหมู่บ้านด้วยความสมัครใจ ช่วยเหลือจริงๆ ไม่มีการคิดค่าจ้างแรงงานอะไร ซึ่งนับว่าเป็นประโยชน์ต่อชุมชนเป็นอย่างมาก ส่วนกลุ่มทางสังคมอื่นนั้นถือว่ามีลักษณะสำคัญเช่นกัน แต่กลุ่มที่ผู้วิจัยสนใจศึกษา และมีลักษณะเด่นสามารถนำมาอธิบายให้เห็นภาพได้ชัดเจนเกี่ยวกับกลุ่มในสังคมของชุมชนแห่งนี้ ดังที่เสนอไว้ดังกล่าวแล้ว

3.1.3 ความสามัคคีภายในองค์กร และความร่วมมือระหว่างกลุ่ม

แต่ละกลุ่มใน ศูนย์ฟื้นฟูเพื่อชีวิตใหม่วัดร้างบ้านเด่นชัย(กลุ่มบ้านยาไทย)มีบ้างที่ขัดแย้งกันด้านความคิดในที่ประชุม หรือมีความไม่ลงรอยกันเป็นการส่วนตัว คณะกรรมการที่ทำหน้าที่กำกับดูแลก็จะเรียกมาพูดคุยตกลงกันให้รู้เรื่องและเข้าใจกันได้ นำมาซึ่งข้อสรุปเป็นมติของที่ประชุมกลุ่มในเวลาต่อมา ดังนั้นคนที่รับผิดชอบเป็นประธานกลุ่มจะต้องมีความรอบรู้เกี่ยวกับองค์กรเครือข่ายในหมู่บ้าน และมีความอดทนสูง หนักแน่น เป็นนักสู้ ตามแบบฉบับของนักบริหารที่รักการพัฒนา ดังนั้นจึงถือได้ว่าเมื่อมีความขัดแย้งทางความคิดเกิดขึ้นในสังคม ทุกคนต้องให้ความสำคัญเพื่อหาข้อยุติ อันจะได้นำจุดดีและจุดด้อยมาพัฒนาและแก้ไขปรับปรุงองค์กรต่อไป

3.1.4 อำนาจในการตัดสินใจ และระบบงาน

ในชุมชนไม่ได้มีการจำกัดความลงไปว่ากลุ่มหรือบุคคลใดเป็นผู้ที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจทำงานขององค์กร เพราะว่า ทุกครั้งเมื่อมีโครงการใดๆจะมีการนำมาเข้าที่ประชุมโดยให้คณะกรรมการช่วยกันตัดสินใจเป็นมติของที่ประชุม นอกจากนี้จากความสัมพันธ์ในระบบเครือข่ายดังกล่าวคือชุมชนนี้เป็นชุมชนขนาดเล็กและมีความเป็นญาติพี่น้องกันทางสายเลือดไม่กีนามสกุลนี้ ทำให้การตัดสินใจของคณะกรรมการเป็นไปเพื่อประโยชน์ของคนกันเองจึงได้รับการยอมรับตลอดมา ทำให้สามารถลดปัญหาความขัดแย้งของการดำเนินโครงการต่างๆที่ผ่านมติของที่ประชุมได้เป็นอย่างดี

3.1.5 การได้รับการสนับสนุน

ชุมชนได้รับการสนับสนุนผ่านทางกลุ่มจากแหล่งสนับสนุนมากมายทั้งภาครัฐ และเอกชนด้านวัสดุและอุปกรณ์ต่างๆ ดังเช่น ได้รับการสนับสนุนเงินจากศูนย์ควบคุมโรคติดต่อเขต 10 ในการดำเนินงานช่วยเหลือผู้ติดเชื้อเอดส์ ยาสมุนไพรฆ่าแมลงจากฝ่ายเกษตร เครื่องบรรจุมันฝรั่งจากผู้ว่าราชการจังหวัดเชียงใหม่ งานเอกสารจากฝ่ายศึกษาธิการ การพาไปศึกษาดูงาน

ของมูลนิธิพัฒนาเอกชน และการสนับสนุนด้านวิชาการจากบุคคลและหน่วยงานต่างๆ ซึ่งล้วนแล้วแต่เป็นประโยชน์ต่อการดำเนินงานขององค์กรชุมชนทั้งสิ้น ทุกครั้งที่ได้รับการสนับสนุนมาจะมีการนำเข้าไปประชุม โดยเฉพาะด้านงบประมาณที่จะต้องนำมาบริหารจัดการให้เกิดประโยชน์สูงสุดตามความจำเป็นของเครือข่ายกลุ่ม แต่ถึงแม้สิ่งสนับสนุนเหล่านี้จะมีน้อยลง หรือขาดหายไป ตามสภาวะปัจจุบันนี้แล้ว องค์กรชุมชนจะไม่ได้รับผลกระทบมากนักเพราะสามารถอยู่ได้ด้วยตนเอง แต่ถ้ามีการส่งเสริมอย่างต่อเนื่องก็จะมีประโยชน์ต่อการพัฒนาองค์กรได้ดียิ่งขึ้นไปอีก

ทัศนะหรือปฏิกิริยาของชุมชนที่มีต่อทางราชการและข้าราชการนั้นเป็นไปในทางที่ดีและสร้างสรรค์เพราะไม่ว่าจะเป็นภาครัฐ หรือเอกชนก็ให้ความสำคัญกับองค์กรนี้ รวมทั้งยังให้การสนับสนุนด้านต่างๆมากมายที่เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาองค์กรด้วย

3.2 ปัจจัยทางเศรษฐกิจ มีลักษณะดังนี้

3.2.1 สภาพทั่วไปของการประกอบอาชีพ

ชุมชนแห่งนี้มีความคิดประโยคหนึ่งที่น่าสนใจว่า *“ทรัพย์มีในดินสินมีในน้ำ”* ดังนั้นชาวบ้านจะต้องขยันทำมาหาเลี้ยงชีพ อาชีพหลักที่สำคัญคือ อาชีพเกษตรกรรม ได้แก่ การทำสวนทำนา การทำสวนโดยมากจะเป็นสวนผสม ที่มีลำไยเป็นพันธุ์พืชหลัก และมีการปลูกพืชชนิดอื่นแซม เช่นต้นฝรั่ง ชาวบ้านทำนาปีละ 2 ครั้งคือ นาปี และนาปรัง การประกอบอาชีพเกษตรกรรม ทำให้ประชาชนมีรายได้พออยู่พอกิน แม้รายได้จะเพิ่มขึ้นช้าๆแต่ก็สามารถเลี้ยงชีพได้ โดยมากคนที่มีความอายุ 30 ปีขึ้นไปจะทำอาชีพเกษตรกรรม ส่วนผู้ที่มีอายุน้อยกว่า 30 ปี ส่วนมากจะเรียนหนังสือ และทำงานประจำในบริษัทเอกชน โรงงานในนิคมอุตสาหกรรมลำพูน และการรับจ้างทั่วไป ซึ่งสถานที่ทำงานไม่ห่างไกลจากชุมชนมากนัก อาชีพรับราชการก็มีน้อยมากเช่นกัน ดังนั้นจึงถือได้ว่าอาชีพที่มีอิทธิพลต่อความเป็นอยู่ของคนในชุมชนแห่งนี้คืออาชีพหลัก เกษตรกรรม นั่นเอง ซึ่งก็ทำในที่ดินของตนเอง ทำให้เกิดผลต่อการดำรงชีพประจำวันในแง่ของการช่วยเหลือด้านแรงงานโดยไม่คิดมูลค่า (คล้ายๆการลงแขกของทางภาคกลาง)จึงเกิดความสามัคคีกันในเรื่องของความเป็นอยู่ เนื่องจากอาชีพเกษตรกรรมเป็นอาชีพของคนจำนวนมากในชุมชน ทำให้ประชาชนไม่มีความรู้สึกแตกต่างในความเป็นอยู่ จึงไม่มีการแบ่งเขาแบ่งเรา

3.2.2 การตั้งถิ่นฐานของคนในชุมชน

อาจจะเห็นเพราะส่วนใหญ่ประชาชนมีอาชีพหลักที่ต้องรับผิดชอบอยู่ จึงไม่ค่อยมีการย้ายถิ่นฐานไปทำงานต่างถิ่นจะมีก็แต่การไปศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้น ดังนั้นในรอบปีหนึ่งๆจึงมองภาพของการย้ายเข้าย้ายออกไม่ชัดเจน การทำงานรับจ้างในต่างจังหวัดห่างไกลและกรุงเทพมหานครแทบจะไม่มีให้เห็น อย่างมากก็อยู่บริเวณเขต จังหวัดเชียงใหม่ และจังหวัดลำพูน

3.2.3 ฐานะความเป็นอยู่ของคนในชุมชน

อาชีพหลัก คือ การเกษตร ทำให้ประชาชนมีฐานะปานกลางแต่พอเจอสภาพเศรษฐกิจในปัจจุบัน บางที่รายได้ก็ลดลงไปบ้าง จะเพาะปลูกอะไร จะคิดลงทุนทำอะไร ก็กลัวจะขาดทุน หรือบางที่ก็ได้กำไรน้อยลงกว่าที่เคยได้ ประชาชนจึงไม่ค่อยกล้าตั้งรกรากลงทุนทำอะไรมากนัก เป็นที่น่าสังเกตว่าชุมชนแห่งนี้ไม่มีบุคคลที่ร่ำรวยจนถึงขั้นระดับเศรษฐี ประเภทมีเงินเหลือเก็บมากมาย ฝากกินดอกเบี้ยในธนาคาร ส่วนมากจะมีฐานะปานกลาง ที่มีฐานะยากจนมากมายมีประมาณ 10 หลังคาเรือน คือ ไม่มีที่ทำกินเป็นของตนเอง ไม่มีงานทำถาวร แต่ก็ไม่ถึงกับสังคมทอดทิ้ง สัดส่วนของคนที่มีฐานะระดับปานกลางจะมีมากที่สุด ดังนั้นความแตกต่างของชีวิตความเป็นอยู่ของคนในชุมชนแห่งนี้จึงไม่มี หรือไม่สามารถแยกเขาแยกเรา แบ่งแยกดีมีเงิน ได้อย่างชัดเจน ทำให้คนในสังคมรู้สึกถึงความเท่าเทียมกัน ในลักษณะของความเป็นคนในสังคม

3.3 ปัจจัยทางวัฒนธรรม มีดังนี้

3.3.1 สภาพและลักษณะการตั้งบ้านเรือน และชีวิตความเป็นอยู่ทั่วไป

สภาพบ้านเรือนในชุมชนแห่งนี้มีลักษณะเป็นบ้านไม้และบ้านที่ก่อสร้างด้วยอิฐถือปูน เป็นส่วนมาก มีสภาพที่มั่นคงถาวร ในด้านสิ่งอำนวยความสะดวกแทบทุกหลังคาเรือนจะมีสิ่งอำนวยความสะดวกในกิจวัตรประจำวัน เช่น เครื่องซักผ้า โทรทัศน์ ตู้เย็น วิทยุ รถราต่างๆซึ่งถือว่าการเปลี่ยนแปลงทางวัตถุของคนไทยทั่วไปตามยุคตามสมัยเพียงแต่อยู่ที่แห่งไหนจะเปลี่ยนแปลงไปได้มากกว่ากัน นับได้ว่าชุมชนแห่งนี้มีความเจริญทางด้านวัตถุมากกว่าเมื่อ 10 ปีก่อนอย่างเห็นได้ชัด แต่วิถีชีวิตของคนในสังคมยังเป็นลักษณะของการเอื้ออาทรกันตามประสาคนชนบทเหมือนเดิม การสื่อสารในปัจจุบันถือได้ว่าชุมชนแห่งนี้มีความทันสมัยทันเหตุการณ์อันสืบเนื่องมาจากข้อมูลข่าวสารที่ได้รับจากสื่อสารต่างๆทั้ง โทรทัศน์ วิทยุ เสียงตามสาย และสื่อสิ่งพิมพ์ต่างๆ หลังไหลเข้ามาในชุมชนตามยุคตามสมัย ทำให้สังคมของชุมชนเอื้อต่อการรับรู้ข่าวสารที่เป็นประโยชน์ แม้บางสื่อจะไม่มีประโยชน์มากนัก แต่ก็ขึ้นอยู่กับเหตุการณ์และวุฒิภาวะของผู้รับสื่อเองที่ต้องเฝ้าระวังกันต่อไป ทุกคนจึงได้รับข่าวสารจากสื่อต่างๆเหล่านี้อย่างเท่าเทียมกันขึ้นอยู่กับว่าใครสนใจสื่อประเภทไหน

3.3.2 วัฒนธรรมและประเพณีในชุมชน

เมื่อกล่าวถึงประเพณีที่สำคัญของประชาชนในท้องถิ่นและชาวบ้านนิยมทำกันมาตลอดคือ งานปอยหลวง (งานทำบุญฉลองสิ่งปลูกสร้างสำคัญทางพุทธศาสนา)ซึ่งนานๆครั้งจะเกิดขึ้น เพราะสิ่งปลูกสร้างเหล่านี้ใช้งบประมาณมานานๆจึงจะสำเร็จครั้งหนึ่งและเมื่อทำสำเร็จก็จะมีประเพณีทำบุญกันเหมือนทำบุญขึ้นบ้านใหม่แต่งงานนี้ยิ่งใหญ่มากกว่าเพราะเป็นของชาวบ้านทุกคนที่ต้องเป็นเจ้าของหรือญาติมิตรที่มาร่วมงาน แล้วนำเงินหรือสิ่งของบริจาคเมื่อหักค่าใช้จ่าย หรือ ไม่หักค่าใช้จ่ายก็ได้ตามจิตศรัทธาบริจาคทานให้เป็นสมบัติของทางวัดไปใช้ในกิจกรรมทาง

ศาสนาต่อไป งานนี้เมื่อจัดขึ้นคนในหมู่บ้านจะมีส่วนร่วมกันทุกหลังคาเรือน เกิดความสุข สนุกสนานกันถ้วนหน้า เป็นการแสดงพลังของคนในสังคมในการดำเนินกิจกรรมดังกล่าว นอกจากนี้ยังมีประเพณี ทำบุญแห่เทียนเข้าพรรษา ที่แม้จะไม่ได้จัดงานใหญ่โตแต่ก็ทำให้เกิดการสานต่อวัฒนธรรมอันดีงามคู่ศาสนาพุทธไว้จนถึงชั่วลูกชั่วหลาน และประเพณีที่สำคัญอีกอันหนึ่งก็คือ ประเพณีรดน้ำดำหัวผู้หลักผู้ใหญ่ในหมู่บ้านในวันสงกรานต์ของคนภาคเหนือ ซึ่งปฏิบัติสืบต่อกันมาควบคู่กับประวัติศาสตร์ของชาวล้านนา ถือเป็น การแสดงน้ำใจต่อกันและกันของคนในสังคม เป็นการห่วงใยผู้สูงอายุ การแสดงความเคารพผู้ใหญ่กว่าของคนรุ่นใหม่ เป็นวันที่ทุกคนในครอบครัวพร้อมหน้ากัน ทำให้คนในชุมชนมีความรัก ความสามัคคี ประองดองกันมาตั้งแต่โบราณกาลและสืบต่อมาจนถึงปัจจุบัน นับได้ว่าเป็นประเพณีอันดีงามและทรงคุณค่ามาก